

Riksdagens protokoll

1989/90:94

Protokoll
1989/90:94

Tisdagen den 27 mars

Kl. 14.30–16.34

Förhandlingarna leddes av andre vice talmannen.

Svar på frågor

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 21 mars.

2 § Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att planeringschefen *Klas Eklund* av-sagt sig uppdraget som suppleant för fullmäktige i riksbanken.

Kammaren biföll denna framställning.

3 § Ledighet

Andre vice talmannen meddelade att *Åsa Domeij* (mp) ansökt om ledig-het under tiden den 11 april – den 11 maj för deltagande i miljövårdskonfe-rens i USA.

Kammaren biföll denna ansökan.

Andre vice talmannen anmälde att *Anders Nordin* (mp) skulle tjänstgöra som ersättare för *Åsa Domeij*.

4 § Svar på fråga 1989/90:468 om personalsituationen vid polismyn-digheten i Uppsala

Anf. 1 Civilminister BENGTT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Barbro Andersson har frågat mig om jag är beredd att med-verka till att öka personalakadern vid polismyndigheten i Uppsala med mot-svarande antal tjänster som myndigheten ställer till förfogande för centrala uppdrag.

Flera myndigheter i landet – däribland polismyndigheten i Uppsala – har vakanta polistjänster. Förhållandena har sin grund bl.a. i oväntade avgångar under de senaste åren. För att man på längre sikt skall komma till rätta med personalsituationen har intagningen till polishögskolan ökat de senaste åren. Som ett särskilt stöd till de myndigheter som har underskott på polispersonal har regeringen beslutat att löne-medel för vakanta polistjänster får tas i anspråk för att anlita administrativ personal, såsom kontorspersonal, tekniker och arrestantvakter. Dessa medel fördelas av rikspolisstyrelsen med utgångspunkt från myndigheternas faktiska vakansläge.

Rikspolisstyrelsen får vidare enligt sin instruktion kommendera personal från de lokala polismyndigheterna till styrelsen. Kommenderingarna avser i första hand tjänstgöring vid säkerhetspolisen och rikskriminalen. Viss personal tas även i anspråk som instruktörer vid polishögskolan, för flygverksamhet och för arbete i olika utvecklingsprojekt vid styrelsen. Tjänstgöringen är tidsbegränsad och de polismän som kommenderas behåller sina grundtjänster. Den här ordningen har sina fördelar. Bl.a. kan den kompetensutveckling som tjänstgöringen innebär komma de lokala polismyndigheterna till del. Samtidigt innebär systemet vissa problem, inte minst i det personalläge som råder inom polisväsendet. För det resursbortfall som uppstår till följd av kommenderingar till rikspolisstyrelsen finns nämligen för närvarande inte något kompen-sationssystem.

Jag är medveten om de problem detta innebär för vissa polismyndigheter. Jag har själv nyligen besökt polisen i Uppsala och vet hur läget är där. I det arbete på polisväsendets förnyelse som pågår i civildepartementet övervägs – inom ramen för budgetutvecklingen – hur vi skall komma till rätta med problemen.

Anf. 2 BARBRO ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Situationen för polisen i Uppsala är litet speciell eftersom det är så många som är kommenderade till centrala uppdrag. Vikariatet förekommer i två olika former. Man kan å ena sidan få vikariatspengar som kan användas för tjänster, vid pensionsavgångar, för långtidssjuka, för personal som provar annan tjänst, osv. Polisen i Uppsala har fått pengar för detta och kan också använda dem.

Å andra sidan återstår problemet med de tjänster som inte räknas som vakanta. Det kan, som det står i svaret, gälla kommenderingar till centrala uppdrag vid exempelvis rikspolisstyrelsen. För dessa tjänster gäller inte kompen-sationssystemet, och det är också problemet i Uppsala eftersom det där är så pass många som kommenderas.

I svaret står att man i det arbete på polisväsendets förnyelse som pågår i civildepartementet överväger hur man skall komma till rätta med dessa problem. Och jag är å Uppsalas vägnar mycket glad över detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 3 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat mig vilka åtgärder jag sedan april 1989 har vidtagit för att ge väg E 3 Rösa—Söderhall motorledsstandard.

Planeringen av investeringar i nya vägobjekt sker i en av riksdagens beslutad ordning, där bl.a. regionala synpunkter spelar en stor roll.

Regeringens roll är att till riksdagen lämna förslag på vilka medel som bör anslås till väginvesteringar, drift av vägar m.m. Regeringen tar normalt inte ställning till fördelningen mellan län och vägobjekt.

I det fall som Alf Wennerfors återger uppvaktades jag av Norrtälje kommun m.fl. angående väg E 3. och senare har jag också besökt kommunen för att ta del av de vägfrågor som kommunen upplever som angelägna.

Vid de diskussioner jag hade med kommunen kom frågan om alternativ finansiering av vägobjekt upp. Kommunen åtog sig att tillsammans med vägverket undersöka om detta kunde vara en framkomlig väg för att få bl.a. projektet rörande väg E 3 genomfört vid en tidigare tidpunkt än planerat.

Kommunen och vägverket har nyligen presenterat en delundersökning angående alternativ finansiering för departementet. Frågan måste dock utredas vidare, och jag ser med förväntan fram emot det slutliga resultatet.

Om vägverket och övriga intressenter bedömer att det finns realistiska möjligheter till alternativ finansiering, exempelvis genom avgifter, kan förslag härom inlämnas till regeringen.

Anf. 4 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag ber först att få tacka kommunikationsministern för svaret. Det finns i svaret ett positivt anslag som jag sätter stort värde på. Att den väg jag tar upp i min fråga är skandalöst dålig, smal och krokig och har flera trafikfällor, det tror jag att kommunikationsministern håller med om. Det finns ju t.o.m. de i Norrtälje som kallar vägen för en "asfalterad kostig".

Vägen betyder oerhört mycket för de 60–70 % av norrtäljeborna som pendlar, och den är naturligtvis väldigt betydelsefull för den regionala balansen. Där är vi överens, och vi är likaså överens när det gäller trafiken till och från Kapellskärs hamn och kanske även när det gäller den utökade handeln med Finland och Sovjet.

Det är dystert att man i planeringen inte räknar med att bygget skall kunna påbörjas under den första delen av 90-talet, utan möjligen under den senare delen. Tanken på en alternativ finansiering är därför positiv.

Jag sade att det i svaret fanns ett positivt anslag, och jag hoppas att anledningen till detta inte bara är att kommunikationsministern vill hålla oss vid gott mod. Det vill jag inte heller tro om kommunikationsministern, utan jag hoppas att det verkligen skall komma något positivt resultat av detta. Vi får väl se tiden an.

Jag vill ändå ställa en fråga: När räknar kommunikationsministern med att resultatet skall lämnas till regeringen, och vad tror han sedan kan komma ut av det?

Svar på frågor

Anf. 5 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Låt mig först säga att anledningen till mitt positiva anslag inte enbart är att hålla de berörda vid gott mod. Det är emellertid glädjande om de kan uppfatta det så. Jag är faktiskt engagerad för att man skall kunna hitta lösningar på det här vägproblemet. Jag har ju kunnat notera att det verkligen är fråga om ett sådant.

Jag kan inte ange något datum för när en slutlig rapport kan ges från de undersökningar och beräkningar som nu görs. Men jag hoppas att dessa undersökningar drivs med all den kraft och snabbhet som är möjligt.

För övrigt har jag i den nyligen avlämnade propositionen om näringspolitiska åtgärder ganska utförligt redovisat ambitionen att mera generellt arbeta med den här metoden, dvs. kompletterande finansiering i form av näringslivsmedverkan och brukaravgifter.

Anf. 6 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Ytterligare en fråga: Räknar kommunikationsministern med att rapporten ändå skall komma i vår, eller skall den komma i höst, under det här året eller under tiden fram till 1995?

Anf. 7 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Det ligger inte i min makt att bestämma tidpunkten. Det avgörs av dem som nu arbetar med dessa beräkningar. Eftersom de själva är starkt engagerade för att hitta lösningar, utgår jag från att de arbetar med all den skyndsamhet som är möjlig.

Anf. 8 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Om jag vore kommunikationsminister skulle jag ändå säga till dem att jag förväntade mig att rapporten skulle komma före detta års utgång.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:432 om åtgärder för att hindra nedläggningar av järnvägar

Anf. 9 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jan Hyttring har frågat miljöministern om hon är beredd att ta initiativ till att regeringen genom ett ökat ekonomiskt ansvarstagande stoppar planerna på ytterligare järnvägsnedläggelser. Frågan har överlämnats till mig.

Låt mig först säga att jag delar Jan Hyttrings uppfattning att trafikens effekter på miljön måste begränsas. Genom det järnvägspolitiska beslut som fattades av riksdagen under år 1988 skapades förutsättningar för en ökning av såväl gods- som persontransporter på järnväg. Detta gjordes därför att järnvägen har fördelar som ett miljövänligt alternativ till vägtrafiken. I det trafikpolitiska beslutet ingick som en viktig del att SJ skulle få möjlighet att

utveckla formerna för sin godstrafik. Glädjande nog har resultatet redan blivit en ökning av den totala mängden gods som fraktas på järnväg.

Genom den infrastrukturfond som regeringen föreslagit i den näringspolitiska propositionen kommer ytterligare förutsättningar att skapas för genomförande av angelägna järnvägsinvesteringar som bör kunna bidra till ökad järnvägstrafik.

Anf. 10 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag tackar för det positiva svaret.

Det är många järnvägslinjer som har förlorat sin personbefordran och som endast har godsfrakt. Dessa järnvägslinjer har ett mycket svårt ekonomiskt läge. Det fall som ligger närmast till hands, och det som jag känner bäst till, är NKLJ-banan, som för övrigt kommer att beröras i nästa fråga. Man tvingas där att lägga ner godstrafiken. Det innebär att man i det fallet för över trafiken på landsväg, vilket leder till en ganska stor miljöbelastning.

Miljöenheten vid länsstyrelsen i Värmland har räknat på detta och kommit fram till att det är fråga om 9 ton kolväten, 34 ton koloxid, 116 ton kväveoxider, 10 ton svaveldioxid, 9 ton partiklar och 6 700 ton koldioxid som kommer att tillföras. Om godset aldrig lastas över på järnväg, utan det blir fortsatt biltrafik, kommer naturligtvis dessa tal att öka, eftersom en del gods skall fraktas lång väg.

Om man ser till vad en samhällsinvestering skulle leda till för denna typ av bana kan man som en jämförelse ta Arlanda-banan. Man räknar där med en miljövinst på 300 ton kväveoxider per år till en investeringskostnad av drygt 3 miljarder kronor. Det kommer att bli en fyra gånger större miljövinst per satsad statlig investeringskrona om man satsar 120 milj. kr., eller egentligen 90 milj. kr., på NKLJ-banan.

Det svar kommunikationsministern gav var positivt. Vi torde vara överens i de här frågorna. Jag ser då naturligtvis fram emot ett positivt svar på den fråga om NKLJ-banan som besvaras härnäst.

Anf. 11 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag kan inte i detalj diskutera de siffror som Jan Hyttring redovisade om miljövinster. Jag tillåter mig dock att anmäla ett tvivelsmål om riktigheten i den bedömning som Jan Hyttring gör när han menar att Arlanda-banan ger en förhållandevis mindre miljövinst än ett bibehållande av NKLJ-banan. Enligt allas bedömning är investeringar i spårbunden trafik i storstadsregionerna den insats som ger de klart största miljövinster.

Anf. 12 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag tycker inte att Georg Andersson skall betvivla de här siffrorna. Jag har inte vänt mig mot investeringar i järnvägstrafik i tätorterna. Det är naturligtvis någonting mycket bra, och det ger en god vinst. Jag tog det här exemplet för att visa att även relativt små investeringar på vissa håll i landet leder till dessa stora miljöeffekter.

Det är här fråga om tung lastbilstrafik. De siffror som jag räknade upp, och som det naturligtvis inte går att ta ställning till under den korta tid som här finns till förfogande, motsvaras av att invånarna i Hagfors – en ganska

liten tätort – skulle börja åka personbil dubbelt så mycket. Då får man fram motsvarande tal i ökad miljöbelastning på denna relativt korta sträcka mellan Hagfors och Deje.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på frågorna 1989/90:433 och 437 om järnvägssträckan Deje-Hagfors

Anf. 13 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Regeringen har nyligen avslagit en begäran från länsstyrelsen i Värmlands län om ett statligt övertagande av järnvägssträckan Deje-Hagfors. Jan Hyttring har frågat mig om jag är villig att ta initiativ till att regeringen omprövar sitt ställningstagande.

Björn Samuelson har frågat industriministern om han av närings- och regionalpolitiska skäl är beredd att medverka till en modernisering och fortsatt trafikering av NKLJ-banan. Frågan har överlämnats till mig.

Låt mig först säga att regeringen låtit utreda frågan om ett statligt övertagande av NKLJ-banan mycket ingående. Banverket fick i våras i uppdrag att utreda de samhällsekonomiska förutsättningarna för fortsatt godstrafik på banan.

Banverket förklarade sig villigt att ta över ansvaret för banan endast om en fullständig breddning kom till stånd och om denna till största delen bekostades av de lokala intressenterna. Enligt banverket var det endast under dessa förutsättningar som projektet kunde bli samhällsekonomiskt lönsamt.

Länsstyrelsen redovisade i oktober ett förslag där de lokala intressenterna var beredda att bidra med 25 milj.kr. av de totalt 120 milj.kr. som en breddning till normalspår skulle kosta.

Med detta har förutsättningarna för ett statligt övertagande fallit. Jag är därför inte beredd att förorda en omprövning av regeringens ställningstagande.

Anf. 14 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Jag vill tacka även för detta svar, trots att det var ett mycket negativt svar. Med tanke på den diskussion vi hade alldeles nyss om miljövinster vid en fortsatt transport av gods på järnväg förefaller detta svar litet märkligt.

Jag redovisade nyss de miljöförluster det innebär att lägga ned järnvägs-trafiken på NKLJ-banan. Det fraktas 170 000 ton gods på den banan. Det torde vara en av de större godsmängderna när det gäller de mindre banorna. Jag vet att man från samhällets sida har investerat i betydligt mindre järnvägar som har mindre godsmängd och där det funnits chans att öka godsmängden.

Om inte den här järnvägssträckningen bibehålls torde detta innebära att den ifrågasvarande stålindustrin blir den enda i Europa som kommer att sakna järnväg. Industrin är beredd att fortsätta att satsa på banan men klarar inte av hela investeringskostnaden. Av 120 milj. kr. kan man räkna med att

det i det här fallet återstår ungefär 90 milj. kr. Det finns naturligtvis en förhoppning att man från den infrastrukturfond som nämns i det förra svaret skall få ta i anspråk medel för att bredda banan till normalspår. Detta är en smalspårig bana, vilket innebär många problem.

I svaret på den förra frågan säger kommunikationsministern också att det blivit en glädjande ökning för SJ:s godstrafik genom den nya politiken. En nedläggning av godstrafiken på sträckan kommer att innebära en minskning av godstransporter för SJ, eftersom det gods som lastas på järnväg från stålindustrin i Hagfors sedan fraktas på det övriga bannätet som drivs av SJ och banverket. Kristinehamns hamn kommer att förlora ungefär 20 % av sin godsfrakt. Detta innebär att det också blir återverkningar på Vänersjöfarten. Denna sjöfart vill vi verkligen slå vakt om, eftersom detta är ett mycket miljöriktigt sätt att frakta gods.

Anf. 15 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret. Jag tycker att svaret var ledsamt. Jag hade hoppats på ett annat förhållningssätt från regeringens sida i fråga om NKLJ-banan.

Hagfors och Munkfors är traditionella bruksorter, vilka är oerhört konjunkturkänsliga. Nu tas en alternativ transportmöjlighet bort från stålverket i Hagfors. Vi kan tänka oss vad detta kan betyda för den här orten vid en konjunktturnedgång. Vi vet att bränsle, diesel, inte kommer att bli billigare framöver. Nu kommer transporterna på järnväg att bytas ut mot 60–80 tunga lastbilsfordon per dygn. Detta är också miljömässigt mycket tvivelaktigt.

Man har gjort breddningar på andra sträckor under årens lopp. 1984–1987 breddades sträckningen Vetlanda–Kvillsfors–Pauliström till samma kostnad i fast penningvärde som breddningen av NKLJ-banan skulle uppgå till. Där ökade frakten från 10 000 nettoton till 50 000 nettoton per år, dvs. en ökning med 400 %. Vi kan se ungefär samma nettotonökning på NKLJ-banan 1982–1987. Om man skall kunna utveckla stålindustrin i Värmland är det mycket viktigt att vi får behålla den här järnvägssträckan. Kan statsrådet av regional- och näringspolitiska skäl ompröva sitt ställningstagande?

Jag vill citera en dikt i vilken mor på förstutrappan i Ransäter säger: "Var rädd om Tage, den pojken skall kosta på." Det vore trevligt om ni kunde ha samma synsätt på de bruksorter som fört fram så många stora statsmän i vårt land.

Anf. 16 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag skulle bli mycket glad om jag kunde lova att kosta på NKLJ-banan den här investeringen. Jag har gjort mycket seriösa försök att finna en lösning. Jag har remitterat frågan till banverket för att få verkets bedömning och därefter till länsstyrelsen för att om möjligt genom dess medverkan nå en finansiell lösning av den här frågan. Men tyvärr var medfinansieringen alltför blygsam för att det skulle kunna gå att klara en samhällsekonomiskt motiverad insats på den järnvägen.

Jan Hyttring frågade mig om infrastrukturfonden skulle kunna medverka till att lösa problemet. På den frågan konstaterar jag att det ligger ett förslag i riksdagen om att en sådan fond skall inrättas för att satsa på kollektivtrafik

och järnvägar. Riksdagen har ännu inte tagit ställning till det förslaget. Så det är för tidigt att uttala sig om vilka kriterier riksdagen i övrigt vill knyta till fonden och om någon ändring i det avseendet kommer att göras.

Jag vill göra riksdagen uppmärksam på att finansieringen av fonden är hotad, om jag har förstått saken rätt, av Jan Hyttrings parti. Inrättandet av fonden förutsätter att vi får in det belopp som behövs till statskassan. Får vi inte in pengarna – de borgerliga vill nämligen förhindra det – faller underlaget för att inrätta fonden.

Avsikten är att fonden skall börja byggas upp fr.o.m. 1991. Det är utgångspunkten när man arbetar med denna fråga.

Anf. 17 JAN HYTTRING (c):

Herr talman! Först vill jag säga några ord om finansieringen – om riksdagen nu beslutar att inrätta fonden. Fonden kan ju finansieras på olika sätt. Vad vi inte tar ställning till nu och här är öronmärkningen av medel på det sätt som regeringen har föreslagit. Det finns alltså andra sätt att med hjälp av statskassan finansiera fonden och satsningarna.

Jag är intresserad av det principiella ställningstagandet. Är regeringen villig att satsa pengar ur fonden om riksdagen i sina beslut inte omgärdar detta med för många detaljregler?

Jag ställde tidigare en fråga till Birgitta Dahl som hon överlät till kommunikationsministern. Birgitta Dahl säger: När det gäller miljön är det bråttom. Någon frist på grund av ekonomisk kris finns inte. Det torde därför inte vara gångbart att här hävda samhällsekonomiska hinder för att göra denna satsning. Vi har ju redovisat så väl vad det betyder miljömässigt att föra över trafiken till landsväg.

Anf. 18 BJÖRN SAMUELSON (vpk):

Herr talman! Jag vill förtydliga mig litet grand. Den Tage jag talade om var naturligtvis Tage Erlander och hans mor i Ransäter.

Efter det svar jag har fått av kommunikationsministern återstår det bara att avvakta riksdagens behandling av de förslag som ligger om en upprustning av NKLJ-banan. Även om 120 milj. kr. verkar vara mycket pengar, har vi redan i dag en begynnande och ganska allvarlig arbetslöshet i den här delen av Värmland.

Jag är alldeles övertygad om att görs satsningar med hjälp av t.ex. denna nya fond, som vpk ställer upp på, skulle vi kunna möta den lågkonjunktur som vi tror att vi har runt hörnet med en högre beredskap än om NKLJ-banan läggs ned.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på frågorna 1989/90:438 och 441 om upprustning av Blekinge kustbana

Prot. 1989/90:94
27 mars 1990

Svar på frågor

Anf. 19 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson har frågat mig när regeringen kommer att infria löftet om ett vidgat länstrafikanslag à 150 milj. kr. för upprustning av Blekinge kustbana.

Viola Claesson har, mot bakgrund av att det i regeringens proposition om särskilda regionalpolitiska insatser i Blekinge län (1989/90:66) sägs att en särskild satsning skall göras på Blekinge kustbana, frågat mig om regeringen menar att de 160 miljoner som finns med i vägverkets planeringsramar för fördelning av länstrafikanslaget är en sådan satsning.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

För närvarande pågår arbetet med att fördela länstrafikanslaget under perioden 1991–2000. Som en del i detta arbete har vägverket nyligen presenterat planeringsramar för anslaget under motsvarande period. I dessa ramar ingår ett anslag till Blekinge på 160 milj. kr. De av vägverket beslutade ramarna är en del i den planeringsprocess som kommer att utmynna i fastställandet av länstrafikplanerna.

Beslutsordningen är sådan att det är länsstyrelsen som, i samråd med vägverket, skall fastställa planen för länet. Skulle dessa båda inte komma överens hänskjuts frågan till regeringen.

Blekinge kommer, via länstrafikanslaget, att få ett bidrag på 150 milj. kr. fördelat på fem år till upprustning av kustbanan, detta förutsatt att regionen beslutar satsa på fortsatt järnvägstrafik. Det exakta beloppet som därutöver kommer att tillfalla Blekinge för investeringar i vägar m.m. kan jag i dag inte uttala mig om. Detta får avgöras utifrån en sedvanlig samhällsekonomisk bedömning av olika projekt.

Anf. 20 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret.

Detta är upprörande. Regeringen, statsministern och kommunikationsministern står inte fast vid de löften som har givits beträffande upprustningsbidraget till kustbanan. I samband med en interpellationsdebatt om Blekinge kustbana den 11 december 1989 uttalade Georg Andersson att ett bidrag om 150 milj. kr. för upprustning av banan kommer att lämnas om man i regionen beslutar sig för att satsa på fortsatt järnvägstrafik. Vidare uttalade Georg Andersson på direkt fråga från mig att ramen för länstrafikanslaget i Blekinge skulle vidgas. Frageställningen kunde inte missuppfattas.

Dessa båda uttalanden kan inte uppfattas på annat sätt än att det är fråga om nya pengar. Någon reducering av det normala länstrafikanslaget var det inte fråga om.

I propositionen om det s.k. Blekingepaketet uttalade statsrådet Ingela Thalén att regeringen har ansett att en särskild satsning skall göras på Blekinge kustbana. Detta innebär att om regionen övertar trafikeringsansvaret kommer ett årligt driftbidrag att lämnas under tio år. Vidare kommer 150 milj. kr. fördelat på en femårsperiod att lämnas för upprustning av banan, om regionen satsar på fortsatt järnvägsdrift.

Alla besked, Georg Andersson, tyder på att det är fråga om nya pengar för upprustning. Så har också länet uppfattat det. Nu kommer sanningen fram! Inga nya pengar till kustbanan. Georg Andersson borde ta konsekvensen av sitt agerande att ha undanhållit riksdagen sanningen i den här frågan.

De av vägverket föreslagna LTA-anlagen motsvarar i dagens penningvärde vad vi har för närvarande. Man vill också begränsa det utlovade årliga driftbidraget i det samlade avtal som skall träffas för transportrådet. Man vill tillhandahålla 20 milj. kr. om medel finns tillgängliga. Nu vill jag ha besked från Georg Andersson om varför Georg Andersson inte berättade hela sanningen för mig den 11 december. Står regeringen fast vid sitt löfte om ett tioårigt driftbidrag till kustbanan med 20 milj. kr. per år?

Anf. 21 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Tack för svaret!

Jag delar uppfattningen att detta är en upprörande behandling av en befolkning och en mycket viktig fråga, Georg Andersson. Här har vi försökt att ställa frågor, interPELLerat och diskuterat för att få fram de rätta beskederna och för att testa om löftena om friska pengar till Blekinge kustbana var riktiga och ägde sin grund. I dag meddelar Georg Andersson att det blir inga nya friska pengar.

Herr talman! Jag tror att jag har svaret på varför vi har behövt möta alla dessa underliga turer. I tidningen *Arbetet* den 10 mars finns ett TT-meddelande apropå den nya stora regionalpolitiska proposition som Rune Molin för regeringens räkning har presenterat. Där står att regeringspolitiken har fått en EG-anpassning. Därför har antalet stödområden skurits ned och alla tankar på nya områden i sydöstra Sverige lagts i papperskorgen. Rune Molin säger för att förtydliga att han tror att förslaget skulle ha accepterats av EG.

Har det gått så långt, trots alla löften som har givits om nya friska pengar till Blekinge kustbana, att EG redan intervenerar i den svenska regionalpolitiken så att regeringen inte vågar ge pengar till Blekinge kustbana? Desto mera upprörande är det att regeringen redan den 18 januari i år beslutat att göra om banan, dvs. flytta över det statliga ansvaret från en stomjärnväg till en länsjärnväg. Visste regeringen redan då att detta var på gång och att EG skulle förbjuda nya pengar till Blekinge kustbana?

Anf. 22 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson tar i så han nästan spricker. Ta det lugnt, Karl-Gösta Svenson! "Upprörande, står inte fast vid sina löften", säger Karl-Gösta Svenson, och Viola Claesson instämmer naturligtvis i skallet.

Det är alldeles klart att vi har utlovat ett bidrag på 150 milj. kr. till Blekinge kustbana, fördelat på fem år. Att det skulle ske inom ramen för läns trafikanslaget är också alldeles klart uttalat. Det har inte skett någon ändring i detta avseende. Det totala trafikanslaget kan jag inte uttala mig om i dag vare sig för Blekinge län eller för något annat län. Med de ramar som vägverket har satt upp i sin plan för samtliga län har fastslagits att det är fem län som får anslag av ungefär samma storlek som det anslag som Blekinge har tilldelats. Ett av dessa län har fått ett anslag på endast 50 milj. kr.

Det är nya pengar som Blekinge får för kustbanan under förutsättning att

man bestämmer sig för att driva den. Det totala beloppet är inte slutligen avgjort. Regeringen kan i dag inte uttala sig om det exakta beloppet. Om saken kommer till regeringens prövning genom överklagande får regeringen anledning att då ta ställning till detta.

Jag vill bara säga att jag självfallet utgår ifrån att 10 milj. kr. för övriga insatser i Blekinge län är för litet, men jag kan inte i dag precisera vilket belopp som slutligen kan gälla vare sig för Blekinge eller för något annat län. Vi måste faktiskt, ärade frågeställare, respektera gällande besluts- och handläggningsordning i detta liksom i andra fall, även om frestelsen att göra storpolitik av detta naturligtvis är mycket stor.

Anf. 23 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Det är inte fråga om att göra politik av den här saken utan det är fråga om att kommunikationsministern skall berätta hela sanningen när han står här i riksdagen. Vi har fått beskedet att Blekinge län skall få 150 nya miljoner. Det har statsministern sagt som svar på en direkt fråga från landshövdingen. Georg Andersson har också sagt som svar på en fråga från mig att vi i Blekinge län skall få 150 nya miljoner och att detta skall ske inom en vidgad ram för länstrafikanlaget. Det är länstrafikanlaget som vägverket har beslutat om nu, och det är samma pengar som vi har för närvarande. Vi skall även fortsättningsvis ha vad vi har i dag: 15,6 miljoner i dagens penningvärde. På tio år blir det i runda tal 160 milj. kr.

Regeringen och kommunikationsministern har grundlurat Blekinge län i denna fråga. Vi är fullständigt grundlurade. Länstrafikbolaget har planerat för att det skall få 150 nya friska miljoner för att upprusta kustbanan. Det var en förutsättning för att man skulle åta sig att driva kustbanan i länstrafikens regi. Regeringen och kommunikationsministern spelar falskt. Vi ställer krav på att få de här pengarna.

Anf. 24 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Det är inte vi som gör storpolitik av den här frågan, Georg Andersson! Om regeringen har börjat sortera direkt under EG när det gäller pengar till Blekinge kustbana och till svenska regionala satsningar, är det regeringen som bedriver storpolitik under övernationell domvärjo från en annan instans.

Jag ställde i mitt tidigare inlägg en slutlig fråga som Georg Andersson inte har svarat på. Jag frågade nämligen om regeringen ansåg att de här 150–160 miljonerna ur länstrafikanlaget var en sådan särskild satsning som på sikt kan rädda Blekinge kustbana. Det är precis detta det handlar om.

Jag vet att vägverket fick en skrivelse efter det att regeringen hade beslutat att göra om Blekinge kustbana till en länsjärnväg. Där talades det om de 150 miljonerna på ett sådant sätt att ledamöterna i vägverkets styrelse trodde att det var 150 nya miljoner. Alla har trott på de löften som har presenterats: att det skulle bli nya friska pengar. Georg Andersson, svara gärna på den här frågan: Vågar man inte ge Blekinge kustbana några pengar på grund av EG?

Anf. 25 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claessons resonemang om EG är naturligtvis bara struntprat, och jag berör inte detta mer.

Karl-Gösta Svenson dundrar här: Berätta hela sanningen! Jag har berättat hela sanningen, precis samma sanning nu som tidigare. Regeringen har inte fattat något annat beslut i den här frågan när det gäller pengar, än det som framgår av regeringsbeslutet av den 15 februari där det heter: Under förut-sättning att berörda trafik huvudmän beslutar om fortsatt trafikering av ba-nan Kristianstad–Karlshamn–Karlskrona, beslutar regeringen att i pla-nerna för länstrafikanläggningar skall inrymmas totalt 150 milj. kr. för inve-steringar i Blekinge kustbana under perioden 1991–1996. Det kan inte vara tydligare och det är samma besked som jag lämnar i dag.

Sedan vet Karl-Gösta Svenson att jag i dag inte kan ange den totala ramen för länstrafikanslaget, dvs. för vägar och andra kollektivtrafikanläggningar, vare sig för Blekinge län eller för något annat län. Vägverket har lagt en ram, men regeringen har inte fattat beslut om någon ram i detta avseende.

Anf. 26 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Det är i den sista delen, Georg Andersson, en dålig hantering från kommunikationsministerns och kommunikationsdepartementets sida att inte kunna klara ut detta innan budgeten lagts i januari månad.

För övrigt citerar jag det Georg Andersson sade till mig den 11 december 1989: "Svaret på Karl-Gösta Svensons fråga är att detta naturligtvis innebär att ramen för LTA, länstrafikanslaget till Blekinge, vidgas." Och det är inte vidgat med en enda krona. Vi har det anslag på 160 milj. kr. under en tioårs-period den dag som i dag är. Det finns inte en krona till ett vidgat anslag för Blekinges del. Var är sanningen? Varför sade inte Georg Andersson san-ningen när det gäller dessa pengar den 11 december 1989 på en direkt fråga från mig? Jag upprepar att det är en dålig hantering från kommunikationsde-partementets sida.

Vad gäller det årliga driftsbidraget på 20 milj. kr. frågar jag: Står rege-ringen fast vid dessa pengar under en tioårsperiod? Det är också viktigt för länstrafikbolaget som nu väntar på besked. Detta verkar vara detsamma som inget besked i dagens läge.

Anf. 27 VIOLA CLAEISSON (vpk):

Herr talman! För mig är det obegripligt att regeringen hade så fruktans-värt bråttom med att omklassificera Blekinge kustbana när vi nu ser hur det håller på att gå. Frågan är vad som kommer att hända nu. Georg Andersson. Det blev inget med den här särskilda satsningen på Blekinge kustbana, efter-som man inte får mer pengar än man har i dag.

T.o.m. vägverkets ledamöter trodde att det handlade om ytterligare pengar när det kom ett specialdirektiv från regeringen i form av ett brev till vägverkets styrelse. Vem är det som skall bära ansvaret när och om man nu ganska snabbt tvingas lägga ned banan?

Eftersom Rune Molin faktiskt sitter här i kammaren, vore det väl intres-sant om Georg Andersson och Rune Molin efter den här debatten tog ett litet samtal om huruvida det stämmer att Rune Molin uttalat att det förslag till regionalpolitik som regeringen har presenterat säkert skulle ha accepte-rats av EG.

Det blev inga pengar till sydöstra Sverige, och man vågar inte heller ge dessa friska pengar, som man har lovat gång på gång, till Blekinge kustbana.

Anf. 28 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag upprepar att de givna beskedena står fast. Det gäller till båda frågeställarna.

Varför så bråttom att göra om till länsjärnväg, fragar Viola Claesson. Annars hade det inte varit någonting. Det var det enda alternativet. Banverket ansåg sig inte ha medel för att rusta upp och transportrådet hade inte medel för att köpa trafiken. Genom mitt agerande har det skapats förutsättningar för att utveckla trafiken på Blekinge kustbana.

Sedan säger Viola Claesson att vägverkets ledamöter trodde att det var 150 milj. kr. extra. Visst är det så. Det är ju vägverkets förslag som ni diskuterar. Det är inte regeringens förslag till ramar. Det får vi anledning att återkomma till om detta blir föremål för regeringens prövning efter ett överklagande.

Jag vill än en gång upprepa för Karl-Gösta Svenson – som tydligen inte vill förstå – att ramen vidgas, men hur mycket som skall gå till vägar kan jag i dag inte säga. Det vore hederligt av Karl-Gösta Svenson om han respekterade detta.

Anf. 29 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Ramen vidgas inte. Vi har de pengar till förfogande som vi har, 160 milj. kr. i länstrafikanslag. Det blir inga nya pengar till Blekinge, trots de stora ord som uttalades angående det stora Blekingepaketet när Ingela Thalén var arbetsmarknadsminister – att det skulle anslås 150 milj. kr. till upprustning av denna bana.

När det gäller LTA-pengarna har vägdirektören i Blekinge begärt att få tidigarelägga det viktiga arbetet med att bygga två nya broar i Blekinge. Till detta arbete har vägdirektören begärt att få ta i anspråk medel av de 160 miljonerna som nu är anslagna för att rusta upp vägar. Det är fråga om en bro i Olofström och en över Möcklösund i östra Karlskrona. Den delen av bron kostar 40 milj. kr. och den är kolossalt viktig för att utveckla turistnäringsringen i Karlskrona kommun och östra skärgården.

Det finns alltså inga pengar. Ramen är förbrukad. Vi vill utnyttja de medel som finns till de viktiga vägarbeten som behövs.

Anf. 30 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Georg Andersson sade att det har getts förutsättningar genom mitt agerande. Det här spelet blir mer och mer cyniskt. Alla från Blekinge som följt detta och som trodde på regeringens löften tog för givet att det skulle anslås så pass mycket pengar att de t.o.m. själva skulle kunna ta hand om banan. Men regeringen fattar i stället ett beslut om att göra om banan till en länsjärnväg, lastar över ansvaret och ger varken banverket eller transportrådet de pengar som skulle kunna skapa de regionala förutsättningarna.

Enligt de utredningar som har gjorts behövs det över 700 milj. kr. för att göra Blekinge kustbana till en lönsam, fullt utbyggd och bekväm järnväg.

Det är Georg Andersson medveten om. Så kommer man dragande med 150 milj. kr. – samma summa som redan finns till förfogande. Är inte detta ett cyniskt spel?

Genom Georg Anderssons och regeringens agerande har det inte tillförts några pengar till de instanser som skulle ha kunnat göra någonting åt problemet. Vad händer nu? Vem har ansvaret?

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:440 om det nya teoretiska körkortsprovet

Anf. 31 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Isa Halvarsson har frågat mig om jag kommer att vidta några åtgärder för att undanröja den påtalade olägenheten med det nya teoretiska körkortsprovet. Olägenheten beskrivs av Isa Halvarsson som att endast en av elva elever enligt uppgift klarar det teoretiska körkortsprovet.

Det är trafiksäkerhetsverket som ansvarar för utformningen av kursplaner och teoriprov vid körkortsundervisningen. Som ett led i arbetet för en bättre trafiksäkerhet har verket fastställt en ny kursplan, som gäller från den 1 april 1989. Från årsskiftet tillämpas ett nytt teoriprov, som bygger på den nya kursplanen.

De problem som övergångsvis har uppstått har sannolikt sin grund i att många elever inte undervisats enligt den nya kursplanen eller själva läst enbart den äldre kurslitteraturen.

Den andel godkända elever, som Isa Halvarsson fått uppgift om, kan naturligtvis ha förekommit vid något enstaka provtillfälle. Trafiksäkerhetsverkets statistik för hela landet visar emellertid att andelen godkända elever stadigt ökar.

Jag avser att – liksom naturligtvis trafiksäkerhetsverket – följa utvecklingen noga. Några åtgärder från min sida angående det nya teoriprovet är för närvarande inte aktuella.

Anf. 32 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Tack så mycket för svaret.

Jag tror att problemen är allvarligare än att det bara handlar om att eleverna inte har undervisats enligt den nya kursplanen eller att de har läst på för dåligt, läst föräldrad kurslitteratur osv.

Sävt jag har förstått handlar det om att man inte förstår ord och begrepp. Man förstår inte språket och frågeställningarna. Det är helt självklart att utbildningen skall leda fram till bra och ansvarsfulla bilförare. Men man blir nog inte en bra bilförare bara för att man har ett så rikt ordförråd att man förstår ord och begrepp som "reaktionsbildning", "sannolikhetsinläring", "imitationsinläring" och "selektiv varseblivning" – begrepp som dessa elever möter vid körkortsprovet.

Det här tenderar att bli ett socialt problem, eftersom det i vårt samhälle är så viktigt att kunna köra bil. Jag har mött ett slags hopplöshet där man

frågat sig om man verkligen behöver vara högskolestuderande för att klara körkortsprovet.

Prot. 1989/90:94
27 mars 1990

Svar på frågor

Anf. 33 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag håller med om att det kan finnas en del ord och begrepp som behöver ses över. Jag vet att man på trafiksäkerhetsverket är uppmärksam på just denna fråga. Jag utgår ifrån att trafiksäkerhetsverket nu noga följer utvecklingen och gör de nödvändiga korrigeringarna, om det förhåller sig så att det skapas onödiga svårigheter för eleverna på grund av svåra ord.

Det kan noteras att en motsvarande situation uppstod när man förra gången, 1973, ändrade det teoretiska körkortsprovet. Också då var det, inledningsvis, ett högt antal elever som kuggades på grund av att undervisningen inte hade anpassats tillräckligt snabbt till det nya provet. Det grundläggande syftet med att ändra körkortsprovet är ju att öka trafiksäkerheten.

Anf. 34 ISA HALVARSSON (fp):

Herr talman! Också jag tycker att det är väldigt viktigt att öka trafiksäkerheten. För de pojkar som håller på att utbildas till bilmekaniker och som blir helt frustrerade för att de inte förstår begrepp såsom "selektiv varseblivning" är detta ett oerhört stort problem. Man får då en känsla av att språket används som något slags maktmedel. Jag hoppas att körkortsprovet skall ses över för att språket inte skall bli en barriär när det gäller att kunna ta körkort.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:444 om privatägda riksvägar

Anf. 35 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig om jag anser att regeringen kan acceptera privatägda riksvägar.

Bakgrunden till frågan är att Svenska Vägföreningen presenterat ett förslag som går ut på att staten skulle sälja riksväg 40 Göteborg–Jönköping till Svenska vägföreningen för en krona. Vägen skulle därefter rustas upp till motorväg och avgiftsbeläggas.

Regeringen presenterade nyligen propositionen angående vissa näringspolitiska frågor (1989/90:88), där bl.a. behovet av ökade medel till investeringar i infrastrukturen tas upp. De medel som kan anvisas över statsbudgeten är otillräckliga, varför det är nödvändigt att undersöka möjligheten till kompletterande finansiering av bl.a. investeringar i vägar och järnvägar.

En förutsättning för att införa nya former för finansiering är att grunderna i det nuvarande planeringssystemet för investeringar bibehålls och eventuellt förstärks genom att riksdag och regering får ett ökat inflytande på investeringsinriktningen.

Med en sådan konstruktion bibehålls samhällets inflytande på vägplaneringen även vad beträffar alternativfinansierade projekt. Formerna för med-

verkan i vägprojekt och frågan om alternativ finansiering av dessa kommer att utredas för att få fram så bra beslutsunderlag som möjligt.

Det är emellertid inte aktuellt att sälja ut de statliga vägarna på det sätt som Viola Claesson exemplifierar.

Anf. 36 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Tack för svaret! Det låter ju trösterikt att det i varje fall inte nu är aktuellt att sälja ut vägarna på det sätt som lobbyorganisationen Svenska Vägföreningen önskar.

Enligt föreningens egen uppgift kommer man nu att bedriva en kraftfull kampanj i april månad, där man kommer att föra fram sitt önskemål om att köpa riksväg 40 för en krona. Jag tror att Svenska Vägföreningen är ute i mycket god tid. Man bespetsar sig på att det så småningom skall bli möjligt att köpa riksväg 40, även om den aldrig skulle säljas för en krona. Om denna väg skulle byggas i dag är den värd ca 5 miljarder kronor. Det vore ett kap för Vägföreningen att kunna ta över vägen och införa vägtullar.

I Älvsborg, Göteborg och Norrköping är folk väldigt upprörda. Det är många som arbetspendlar mellan Borås och Göteborg och som skulle tvingas betala 50 kr. till Vägföreningens vägtullar för att passera. Det är inte särskilt intressant att gå en sådan framtid till mötes, i synnerhet som alternativet i form av en väl utbyggd kollektivtrafik på det parallella järnvägsspåret inte fungerar särskilt bra.

Jag skulle vilja att Georg Andersson litet mera preciserade vad som menas med det här som också upprepas i den proposition som är aktuell, nämligen att om grunderna i det nuvarande planeringssystemet för investeringar bibehålls skulle det ge någon typ av garanti, och den skulle också kunna förstärkas genom att riksdag och regering får ett ökat inflytande på investeringsinriktningen. Om staten, regeringen, säger att det inte finns några pengar i samhället och att vi måste släppa in privata investerare, får de då inte gå in där de själva tycker att det verkar mest lönsamt? Vad menar Georg Andersson mera konkret med det här svaret?

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1989/90:445 om Sveriges ekonomiska satsningar på vissa forskningsprojekt om vägtransporter

Anf. 37 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig om hur mycket staten hittills totalt har satsat på Prometheus-projektet, på dess föregångare Arise samt på EG:s Drive-program och hur mycket regeringen planerar att satsa under 1990-talet.

Staten har under tiden 1988–1990 satsat ca 90 milj. kr. på Prometheus- och Drive-projekten varav ca 40 milj. kr. på Drive.

De framtida satsningarna är nu inte möjliga att bedöma. Projekten närmar sig det stadium då fältförsök planeras. Detta gäller såväl Prometheus som Drive.

Transportforskningsberedningen har regeringens uppdrag att ange en samlad strategi-för det svenska statliga engagemanget i Prometheus och Drive. Uppdraget omfattar också att fastställa formerna för ett svenskt försök för demonstration och utprovning av ny teknik inom ramen för de berörda projekten.

Anf. 38 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Tack för svaret! Jag måste dock säga, Georg Andersson, att det är ett mycket halvfärdigt svar. Jag förstår inte riktigt varför, eftersom jag själv har talat med transportforskningsberedningen i dag. Jag vet att Georg Andersson och kommunikationsdepartementet på grund av min fråga har vänt sig till transportforskningsberedningen och fått en utförlig redovisning av vad man har satsat ekonomiskt. Georg Andersson väljer i stället att ta upp vad som har satsats under 1988–1990, dvs. 90 milj. kr. på dessa bilindustriprojekt. Det är samma uppgifter som redan står att finna i propositionen.

Min fråga gällde hur mycket man har satsat fram till i dag, och gärna också vad man kommer att satsa i framtiden. Kan inte Georg Andersson använda det material som trafikforskningsberedningen har överlämnat? Där måste det finnas flera summor att ta fasta på.

Vägverket, som är ett statligt organ, sysslade med dessa frågor under en stor del av 1980-talet. Då kallades det Arise-projektet. Det var ett förstudium till det bilindustriprojekt som EG, Eureka och den svenska regeringen har satsat på.

I samband med Nordiska ministerrådets projekt – man kan i alla fall kalla det så, eftersom det har bidragit till ett projekt som har med Prometheus och Drive att göra – har det getts ut en bulletin som talar om de elektroniska och de datoriserade bilprojekten. Det sägs där att Prometheus är ett projekt som framför allt har till syfte att öka den europeiska bilindustrins konkurrenskraft.

Jag tycker att Georg Andersson borde förstå varför jag är så intresserad av att få reda på hur stora subventioner bilindustrin i Sverige egentligen har fått till den här märkliga forskningen och utvecklingen av Prometheus och Drive under åren. Det handlar inte bara om 1988 och 1990, Georg Andersson. Det handlar om många fler år. Hur stor är egentligen summan?

Anf. 39 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Om Viola Claesson vill göra någon tentamen med mig, får vi väl utforma dessa frågestunder på ett litet annat sätt.

Viola Claesson gör gällande att hon har ett material här. Då kan väl Viola Claesson läsa upp vad det står i materialet, om det är mycket viktigt att få in det i protokollet. Jag har inget att tillägga som svar på den ställda frågan.

Anf. 40 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Georg Anderssons ironi hamnar litet fel. Jag sade inte att jag har ett material, eftersom jag inte har hunnit få det. Men jag har talat med samma person på transportforskningsberedningen som nyligen har överlämnat allt siffermaterial till Georg Andersson. Jag har inte materialet, utan det är Georg Andersson som har det.

Därför tycker jag att man kan fordra av Georg Andersson att han åtminstone redovisar det materialet i stället för att nöja sig med att ta siffror från två enstaka år. Det är inte det som detta projekt handlar om. Det handlar om mycket mer, jag vet inte exakt hur mycket.

Jag har inte ställt frågan här för att stå och "lattja" med Georg Andersson eller för att han skall göra det med mig, utan det är faktiskt en ganska viktig fråga. Jag tror att Georg Andersson har litet lättare att få tag på material hos vissa myndigheter och organisationer än vad vi vanliga ledamöter har – åtminstone förutsätter jag det.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:446 om betydelsen för trafiksäkerheten m.m. av det internationella forskningssamarbetet om vägtransporter

Anf. 41 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Viola Claesson har frågat mig om regeringen har oberoende av bilindustrin gjort någon utvärdering som styrker uppfattningen att satsningarna på Prometheus-projektet och Drive-programmet ökar trafiksäkerheten och minskar miljöstörningar i vägtransporterna.

I Sverige har inte gjorts någon vetenskaplig bedömning av vilken effekt informationsteknologiska åtgärder kan få på säkerhet och miljö. Såvitt transportforskningsberedningen känner till har någon sådan bedömning inte heller gjorts internationellt. Däremot har en studie gjorts med Delphi-teknik som visar att det med hjälp av mycket långt utvecklad informationsteknologi finns förutsättningar för att uppnå betydande effekter på trafiksäkerheten och miljön.

Transportforskningsberedningen skall samordna de statliga insatserna inom ramen för det europeiska fou-samarbetet på vägtrafikområdet.

Transportforskningsberedningen har regeringens uppdrag att ange en samlad strategi för det svenska statliga engagemanget i Prometheus och Drive. Detta bör innefatta att en bedömning skall göras av Prometheus och Drive-programmen utifrån de riktlinjer regeringen har angett.

Anf. 42 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka Georg Andersson för svaret. Det är inte heller särskilt utförligt, men jag tycker att det är mycket bra att vissa saker framkommer. Man har lanserat Prometheus – och nu senast bilindustrins Drive-projekt – som något som skall ge bättre trafiksäkerhet och bättre miljö. Här framkommer det med all önskvärd tydlighet av Georg Anderssons svar att någon sådan utvärdering inte finns. Man bara hoppas och tror att det skall bli på det sättet.

När man pressar en del av dem som arbetar med dessa frågor på samma sak säger de att det här med miljön avser att det skall bli ett jämnare flyt i trafiken. Det är emellertid också så att det skall bli mycket mera trafik och vägtrafik över huvud taget.

Prometheus-projektet och Drive-programmet, som bilindustrin har lanse-

rat för att öka sin konkurrenskraft, går ut på att man skall få masstillverka datoriserade bilar och att dessa skall kunna köra så tätt med hjälp av ny elektronik att det blir som bilkonvojer på vägarna. När det lyckas riktigt kan man säga att det blir ett slags tåg på landsväg.

Om vägtrafiken dubbleras och så småningom fyrfaldigas, Georg Andersson, blir det inte mycket kvar av de miljövinsten och den trafiksäkerhet som det har talats så mycket om.

Pressar man industrins företrädare på trafiksäkerhetsfrågan säger de att man snarast tittar närmare på den psykologiska effekten hos resp. bilförare och på hur mycket information, elektronisk och annan, som en bilförare kan ta emot utan att det blir farligt. Jag skulle råda Georg Andersson och regeringen att omedelbart avbryta detta projekt, som vpk föreslår. Det låter mycket farligt att man skall satsa på så mycket information till bilförarna att man nu får göra psykologiska specialundersökningar för att se hur mycket de tål utöver dagens information.

Anf. 43 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Herr talman! Jag tror att vi skall ha en öppenhet för vad tekniken kan ge oss i positiva bidrag. Sedan får vi politiskt värdera programmet. Att bara ställa sig vid sidan om och bara säga att det görs, tycker jag inte är särskilt konstruktivt.

Som komplement till det svar jag tidigare avgett vill jag bara betona att i det uppdrag som lämnades till transportforskningsberedningen den 17 augusti 1989 sade vi från regeringens sida att det särskilt bör uppmärksammas att de svenska strävandena avses innebära att ökad tyngd läggs vid de delar av forsknings- och utvecklingsprogrammet som är inriktade på miljöaspekterna.

Anf. 44 VIOLA CLAESSION (vpk):

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera alla intresserade att skaffa informationsbuletin nr 1 som heter Trafik och Framtid och som nordiska ministerrådet har hjälp till att finansiera. Den är en av de första mer officiella handlingar som talar om vad det hela egentligen handlar om.

I den ser man för första gången kritiska frågeställningar som också Georg Andersson borde fundera över.

Det handlar bl.a. om ett ökat hot mot den personliga integriteten: Bilen som frihetssymbol kommer nog att försvinna, och det är väl inget fel i det, men det handlar också om kontrollsystem som tycks vara ganska suspekta.

Elektroniska system medför också ökad sårbarhet. Det handlar vidare om att klyftorna mellan bilister och övriga trafikanter kommer att öka.

Och, Georg Andersson, man frågar t.o.m. det som många andra också har funderat på – trots att man alltså är positiv till projektet: Hur skall äldre bilförare klara sig i trafiken med så avancerade system?

Vi i vpk vill föra över tekniken och pengarna till järnvägs- och kollektivtrafikforskning. Det är offensivt!

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 45 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Mot bakgrund av att rumäner som önskar besöka Sverige har problem med att få visum har Åsa Domeij frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att se över reglerna om beviljande av visum.

Krav på visering för rumänska medborgare infördes den 1 juli 1989. Det var en kombination av skäl som ledde till beslutet.

Beslut om visering fattas av invandrarverket. Jag har fått information om verkets praxis i fråga om rumänska medborgare. Från årsskiftet har man en mer generös praxis vid beviljande av viseringar för besök hos anförvanter i Sverige. Från att tidigare i princip endast ha beviljat make, maka, föräldrar och barn visum har man från mitten av januari utvidgat kretsen till att avse även syskon och deras familjer. Sedan januari beviljas även personer som är över 60 år visum för att besöka gamla vänner som finns i Sverige.

Invandrarverket har ännu inte beviljat rumänska medborgare visum för turistbesök. Man vill avvakta utvecklingen i Rumänien.

Man får också ett ökande antal ansökningar om visum. Under hösten var antalet omkring 40 per vecka för att successivt öka till 350 under en enda vecka i början av mars.

På Åsa Domeijs fråga vill jag svara att den fortsatta utvecklingen i Rumänien får avvaktas, och jag avser inte att nu vidta några åtgärder för att se över reglerna om beviljande av visum.

Anf. 46 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Människors största glädje kanske är just att söka kunskap och att uppleva nya saker. Däri ingår att besöka andra kulturer och träffa nya människor i andra länder.

Det är mycket märkligt att Sverige nu stänger sina gränser för människor som vill besöka oss. Vi kan ju själva besöka t.ex. Rumänien om vi vill ut och tågluffa, som det heter, om reglerna inte ändrats på den allra senaste tiden.

Varför skall inte en person från Rumänien ha samma rätt att besöka Sverige som turist? Jag kan inte förstå det!

Visserligen kan man besöka Sverige om man har släktingar här. Men skall alla de människor som inte har släktingar utanför Rumänien stängas inne i landet när de i årtal har fått lida i ett land som helt enkelt har varit ett grymt fängelse?

Varför kan inte Sverige öppna sina gränser för människor som vill besöka oss? Det handlar ju också om att vi vill besöka andra länder och träffa människor i andra kulturer.

Anf. 47 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Det är riktigt, Åsa Domeij, att vi också besöker andra länder, men det finns ganska många länder som har olika system med viseringar för utländska besökande. Vi är alltså långt ifrån ensamma om detta.

Vi har också i stor enighet här i riksdagen beslutat att reglera invandringen till Sverige. Utgångspunkten i viseringsreglerna är ju i första hand att en utlänning som vill bosätta sig här måste ha beviljats tillstånd, innan han eller

hon reser in i landet. För att kunna upprätthålla den regleringen tillämpar Sverige krav på visering för medborgare från ett stort antal länder, länder från vilka man också kan tänka sig att det finns ett stort eller åtminstone ett visst invandringstryck.

Nu vill jag inte uttala mig speciellt om Rumänien, eftersom det är invandrarverket som följer utvecklingen på området. Jag har redovisat invandrarverkets praxis när det gäller i första hand besöksviseringar.

Men ett av skälen att vi har viseringar och även i vissa fall kan vara restriktiva med viseringar är ju att benägenheten att stanna kvar i Sverige efter viseringstidens slut har visat sig vara ganska stor för personer från vissa länder. Därför är detta ett skäl som måste tas med i bedömningen av om visering skall beviljas.

Vi kan väl ändå se fram mot en utveckling i hela Europa, alltså även i Östeuropa, där vi så småningom kanske inte behöver några viseringar alls. Jag kan också konstatera att det är bra att det nu har varit möjligt att utöka viseringarna från Rumänien, så att man kunnat vidga personkretsen. Det som har varit mest beklagligt tidigare har naturligtvis varit att släktingar inte kunnat besöka varandra.

Anf. 48 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Det intressantaste med den här frågan är inte om människor från Rumänien kan få visum till Sverige eller ej. Det här är en principiellt viktig frihetsfråga för alla människor i hela världen.

Jag ställde inte heller frågan på det sättet att den skulle gälla enbart om människor från Rumänien eller från något annat land skall få politisk asyl i Sverige. Frågan är om de skall få visum för att besöka Sverige precis så som vi svenskar kan få visum under en tidsbegränsad period för att besöka andra länder.

Hur skall man kunna avgöra om en person är benägen att hoppa av i Sverige? Det är helt omöjligt att på förhand avgöra detta. Regeringens politik innebär helt enkelt att människor som inte har släktingar i något annat land – tidigare har det varit svårt t.o.m. för sådana personer – inte kan lämna sitt eget land, åtminstone inte om andra länder, liksom Sverige, stänger sina gränser.

Vi förhindrar på detta sätt ett kulturellt utbyte mellan olika länder. Är inte ett sådant utbyte något av det viktigaste om vi skall uppnå fred i tredje världen?

Anf. 49 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Jag tror att vi också kommer att bibehålla och förbättra ett kulturellt utbyte med Rumänien även i fortsättningen.

Det är ju så med den här viseringen att det är invandrarverket som gör bedömningen. Det är framför allt invandrarverkets tillämpning som utgör praxis och som innebär att det i princip är sökanden själv som skall göra det troligt att syftet med resan till Sverige är besök och inte bosättning.

Framför allt har det varit utomordentligt viktigt – det vill jag understryka – att det varit möjligt för människor som är nära släkt att besöka varandra, något som de tidigare ej kunnat göra, inte på grund av Sveriges snålhet med

Svar på frågor

viseringar utan på grund av att Rumänien inte har velat medverka till sådana.

Anf. 50 ÅSA DOMEIJ (mp):

Herr talman! Ministern har fortfarande inte svarat på frågan om hur man skall avgöra om den enskilda personen kan tänkas stanna kvar i Sverige eller ej. Det är ju helt enkelt omöjligt att avgöra!

Ta som exempel vilken person som helst som går in på en järnvägsstation i Rumänien och köper ett s.k. tågloffarkort. Hur skall man veta om den personen kan tänkas stanna kvar i Sverige?

Den här svenska politiken innebär kanske att människor från fattiga länder diskrimineras, och de skall alltså inte få besöka rika länder, eftersom de kan tänkas stanna kvar där.

I förlängningen skall man också se frågan på det sättet att detta kan leda till att andra länder faktiskt stänger sina gränser för oss svenskar. Det är inte bara människor i andra länder som skulle ha nytta av en öppnare svensk politik. Vi själva har ju också ett intresse av att besöka människor i andra länder och se deras kulturer.

Jag har frågat vilka åtgärder ministern tänker vidta för att ändra lagstiftningen i detta avseende. Det talas ju i andra sammanhang så mycket om internationalisering! Denna fråga har jag inte fått svar på.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1989/90:481 om möjligheten att ansöka om asyl

Anf. 51 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Ragnhild Pohanka har frågat mig om Sverige på allvar håller på att ge upp asylrätten samt om vi i Sverige kommer att byta ut asylrätten mot arbetskraftsinvandring och blanda ihop begreppen flykting och arbetskraftsinvandrare.

Bakgrunden till frågan är dels regeringens beslut i december om att tillämpa regeln om särskilda skäl i utlänningslagen, dels invandrarverkets beslut nu i mars att med omedelbar verkställighet avvisa somliga asylsökande som kommit till Sverige via Polen.

I sin fråga påstår Ragnhild Pohanka att regeringen genom decemberbeslutet infört en undantagsklausul i utlänningslagen. Låt mig än en gång få klargöra att regeringen inte har infört någon ny bestämmelse i utlänningslagen.

Regeln om särskilda skäl infördes i utlänningslagen den 1 januari 1976. Av förarbetena framgår att vid bedömningen av vad som skall anses utgöra särskilda skäl, får nödvändig hänsyn tas till våra möjligheter att ta emot utlänningar (prop. 1975/76:18, s. 107).

Regeringen har alltså inte genom decemberbeslutet infört någon ny regel i utlänningslagen. Genom beslutet tillämpas regeln i 3 kap. 4 § andra punkten i lagen.

Det är inte heller riktigt, som Ragnhild Pohanka påstår, att asylsökande som kommer via Polen inte har fått möjlighet att söka asyl i Sverige. Innan

invandrarverket beslutar om avvisning med omedelbar verkställighet, har polisen gjort utredning om den sökandes asylskäl. Återsändande av asylsökande till Polen eller annat land sker aldrig utan en noggrann prövning av ärendet.

Genom kontakter i Polen har det kunnat konstateras att asylsökande som via Polen kommer till Sverige i flertalet fall har uppehållstillstånd i ett tredje land och också tillstånd att vistas i Polen. Mot bakgrund även av upplysningar om förhållandena i Polen har invandrarverket beslutat att omedelbart verkställa avvisningsbeslut för återsändande till Polen, eftersom asylsökande inte riskerar att sändas vidare till ett land där de kan komma att utsättas för förföljelse.

Ragnhild Pohankas andra fråga är om vi kommer att byta ut asylrätten mot arbetskraftsinvandring och då blanda ihop begreppen flyktingar och arbetskraftsinvandrare.

Jag antar att bakgrunden till frågan är den diskussion som just inletts om att eventuellt utvidga möjligheterna att ge arbetstillstånd.

I vissa avseenden är det naturligtvis viktigt att hålla isär begreppen flykting och arbetskraftsinvandrare. Men det är självfallet inget fel att se flyktingar som en resurs på arbetsmarknaden.

En eventuell ren arbetskraftsinvandring får naturligtvis inte ske på bekostnad av skyddsbehövande flyktingar.

Anf. 52 RAGNHILD POHANKA (mp):

Herr talman! Jag tackar för det långa svaret, och särskilt gäller det den sista meningen i svaret, att en arbetskraftsinvandring inte skall få ske på bekostnad av skyddsbehövande flyktingar. Men med hänvisning till hur det går till i dag tillåter jag mig att tvivla på detta. Att man skall se på flyktingar som en resurs har jag många gånger betonat, och jag är därför glad över att även invandrarministern gör denna betoning.

Tryggheten för flyktingar i Polen tvivlar jag däremot på, eftersom Polen inte har skrivit under Genèvekonventionen och alltså inte har någon skyldighet att hålla sig till reglerna i denna. Jag har också mycket svårt att tro att det görs noggranna undersökningar innan asylsökande skickas tillbaka till Polen, eftersom de asylsökande har skickats tillbaka till Polen samma dag som de har anlänt till Sverige.

I dag händer det att människor som har rätt att söka asyl inte får en handläggning av sina fall som är rättsligt riktig. Detta ser vi i miljöpartiet allvarligt på. Det första polisförhøret med en asylsökande sker på ett ganska ytligt plan och utan offentligt biträde, vilket enligt den nya lagen skall finnas med från början. Att den asylsökande inte har alla handlingar framstår som ett missbruk av asylrätten. Ofta händer det även att flyktingar inte får dokument översatta, vilket är mycket allvarligt.

Jag anser att förhållandena på en del av flyktingförläggningarna i dag kan liknas vid slavhandel i modern tappning. Det finns människor som tjänar oerhört stora pengar på dessa flyktingförläggningar, och många av flyktingarna utvisas när de har vistats en tid på dessa förläggningar. Det betyder att flyktingar mår illa, att personalen mår illa och att våra skattepengar används utan att de ger någon utdelning till flyktingarna.

Sverige har under tidigare decennier kunnat ta emot 50 000–70 000 arbetskraftsinvandrare. Därför tycker jag att det är viktigt att vi i Sverige fortsätter att ta emot de människor som är i behov av skydd. Vem bär ansvaret för verkställigheten när utvisningar sker till ett land där människor riskerar att utsättas för tortyr, dödsstraff, m.m.?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1989/90:475 och 483 om de regionala utvecklingsfonderna

Anf. 53 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Krister Skånberg har ställt två frågor till mig om de regionala utvecklingsfonderna. Båda frågorna har ställts mot bakgrund av regeringens förslag i den näringspolitiska propositionen att utvecklingsfonderna successivt skall betala in sammanlagt 1 miljard kronor till staten och placera 600 milj. kr. i nya regionala riskkapitalbolag.

Den första frågan gäller hur indragningen av medlen kommer att ske. Den andra frågan gäller vad jag avser att göra för att fördelarna med de regionala utvecklingsfondernas verksamhetsform inte skall gå förlorade.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Småföretagens riskkapitalförsörjning har behandlats av bl.a. finansieringsutredningen. I stort sett samtliga remissinstanser delar utredarens bedömning att det finns stora brister när det gäller tillgången på riskkapital inom småföretagssektorn. Andra utredningar har kommit till samma slutsats. Det är bakgrunden till regeringens förslag om nya regionala riskkapitalbolag.

Jag anser liksom Krister Skånberg att utvecklingsfondernas närhet till regionens företag och kontakt med målgruppen har stor betydelse. Jag delar däremot inte hans farhåga att denna närhet kan gå förlorad om regeringens förslag genomförs.

Först och främst föreslår regeringen att fonderna skall få behålla sina nuvarande finansieringsinstrument, även om verksamheten kommer att bedrivas i mer begränsad omfattning än hittills. Vidare framhålls att inbetalningen till staten bör ske i sådan takt att fonderna fortlöpande kan bedriva en egen finansieringsverksamhet.

Vad gäller rådgivningsfunktionen föreslår regeringen betydande resurser för att utvecklingsfonderna skall kunna fortsätta att på olika sätt medverka till att höja kompetensnivån bland småföretagen. Det gäller bl.a. de teknikbaserade företagen samt underleverantörerna.

Möjligheten att kombinera rådgivning och finansiering kommer således att finnas kvar.

Sammantaget anser jag alltså att det inte finns någon risk att utvecklingsfondernas verksamhetsform eller deras närhet till småföretagen skall gå förlorade.

Anf. 54 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är viktigt att riskkapital skaffas även till små företag och projekt. Det har funnits en lucka mellan finansieringen från STU, Styrelsen för teknisk utveckling, och utvecklingsfonderna till dess att bankerna upptäcker att de vågar satsa pengar. Därför är det bra om denna tillgång på riskkapital kan stärkas. Vi i miljöpartiet ansåg att löntagarfonderna borde ha gjort det. Även de olika venture capital-företagen i Sverige som har vuxit upp borde ha kunnat göra det. Men de har valt att satsa på större och säkrare projekt. De har alltså inte i någon egentlig mening satsat på små riskprojekt.

Det föreligger stor risk för att de nya riskkapitalbolagen inte orkar med så många projekt som utvecklingsfonderna har gjort. Det innebär därför en risk att föra över pengarna från utvecklingsfonderna till riskkapitalbolagen. Dels minskar därigenom utvecklingsfondernas möjligheter, dels kommer de förflyttade pengarna sannolikt att satsas på färre företag än om utvecklingsfonderna hade skött satsningen. Min oro kvarstår alltså. Jag undrar om statsrådet vill kommentera detta.

Anf. 55 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Det förslag som regeringen har överlämnat till riksdagen innebär att utvecklingsfonderna kommer att ha kvar 1 miljard kronor för den utlåningsverksamhet som de nu bedriver. Det är i stort sett samma belopp som för närvarande är utlånat. Från denna synpunkt innebär detta alltså inte någon mindre kapacitet. Men genom företagens ökade möjligheter till riskkapital blir det samtidigt lättare för företagen att låna upp pengar på den ordinarie kapitalmarknaden, eftersom banker och andra vågar ta större risker ju större riskkapitalet är. Jag bedömer att detta skall innebära en förstärkning när det gäller möjligheten att finansiera också riskprojekt i små och medelstora företag. Jag hyser inte samma farhågor som Krister Skånberg om att detta skall innebära en försvagning i fråga om dessa möjligheter, utan det blir tvärtom en förstärkning. Om detta förslag genomförs och om det visar sig innebära problem, är jag naturligtvis beredd att vidta åtgärder för att lösa det problem som vi har för avsikt att lösa, nämligen att få i gång nyföretagandet och hjälpa de mindre och medelstora företagen att utvecklas.

Anf. 56 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Det är värdefullt och det tackar jag för. Erfarenheten är nämligen att bankerna är riskvilliga i mycket liten utsträckning. Åtminstone säger man från utvecklingsfonderna att det inte finns någon tendens att bankerna har gått in och tagit större risker i och med att det skett en avreglering. Fortfarande riskerar utvecklingsfonderna sina pengar. Där finns det två saker att se. Den ena är att utvecklingsfonderna i Stockholm t.ex. har använt i princip hela sitt kapital för utlåning. Där finns inget mera att ta. Så drar man in pengarna därifrån, drar man in en del av verksamheten. Den andra är att det ute i landsorten finns fonder där man faktiskt säger: Vi måste ha pengar på banken för att med hjälp av räntorna täcka förlusterna för risksatsningarna.

Det är naturligtvis fel resonerat. Kapitalet är ju till för att användas. Men det blir ändå snett om man t.ex. låter storstäderna behålla sina riskpengar och drar in från regionerna. Det riktiga vore att låta regionerna öka sina risker på något sätt.

Anf. 57 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Avsikten är att vi, om förslaget antas av riksdagen, skall gå in i förhandlingar med Landstingsförbundet, olika landsting och utvecklingsfonderna. Då skall vi diskutera takten i indragningen av de medel som skall tas in till statskassan. Jag hoppas att vi skall kunna hitta former som gör att alla utvecklingsfonder får möjligheter att också i fortsättningen arbeta med lånekapital. Jag tror att de får större möjligheter att använda den ordinarie kapitalmarknaden när vi ökar riskkapitalmängden i företagen.

Anf. 58 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Det är där bedömningarna skiljer sig. Det kommer erfarenheten att visa. Det är viktigt att man nära kan följa om bankerna faktiskt vill eller inte vill ändra sin riskvillighet. Där har staten ytterligare en möjlighet t.ex. via utvecklingsfonderna: I stället för att själv hålla med hela riskkapitalet skulle man kunna gå in med garantier. Där tror jag att utvecklingsfonderna är väl skickade genom att de gör både personbedömningar och företagsbedömningar. De är skickligare i många fall, skulle jag vilja säga, än bankerna, därför att bankerna inte har att göra båda dessa bedömningar utan i huvudsak den ena. Där finns alltså något att hålla ögonen på.

Det är också viktigt att riskkapitalbolagen får sådana instruktioner att de faktiskt vågar ta risker och inte bara resonerar så att de skall hålla krutet torrt.

En annan viktig punkt är: Vilket belöningsystem har man i ett riskkapitalbolag? Belönas man såsom chef för de risker som man tar eller för de pengar som man kan visa upp att man har kvar?

Anf. 59 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! När man utformar avkastningskraven för riskkapitalbolagen, är det väldigt viktigt att poängtera att det är långsiktig avkastning det är fråga om, så att de vågar ta de risker som är nödvändiga för att få fram nyföretagande och för att utveckla de små och medelstora företagen.

Anf. 60 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag hoppas att vi är rädda om utvecklingsfonderna. Speciellt i glesbygden är dessa egentligen den enda riktiga långvariga hjälpen för företagen. Många konsultföretag har inte ansett det lönsamt att ställa upp med rådgivningsverksamhet där. Därför är utvecklingsfondernas verksamhet mycket viktig för småföretagsamhet. Det är angeläget att deras arbetsformer och arbetsinstrument får behållas så intakta som möjligt och gärna vässas i stället för att dras in.

Det finns två indragningsmoment: Dels pengarna till riskkapitalbolagen, dels den miljard som ligger och så att säga skvalpar och som statsrådet säger egentligen inte används. Alternativet hade varit att försöka få fonden att an-

vända dessa pengar. Jag tror att det finns utrymme för att placera dessa pengar också.

Prot. 1989/90:94
27 mars 1990

Svar på frågor

Anf. 61 Industriminister RUNE MOLIN:

Herr talman! Det här förslaget innebär ju att regionerna tillförs mycket mer kapital för satsningar än vad som sker i nuvarande form. Det bör göra att det blir större möjligheter att utveckla näringslivet.

Jag håller med Krister Skånberg om att utvecklingsfonderna spelar en utomordentligt stor roll i alla län för att utveckla företag. Det finns naturligtvis stora brister, men verksamheten kan förändras så att den blir bättre. Jag tror att fonderna har en utomordentligt stor betydelse och att de får ett bättre instrument i fortsättningen genom det förslag som vi har lagt fram för riksdagen.

Anf. 62 KRISTER SKÅNBERG (mp):

Herr talman! Jag hoppas att det blir så. Speciellt viktigt är att det finns några som fortsätter att satsa också på relativt små projekt. Med vanlig riskkapitalverksamhet finns det en tendens att det satsas väldigt hårt på dem som är snabbast och vackrast. Det är dock inte bara detta det gäller här, utan här gäller det framför allt för glesbygden att överleva. Det är så att säga andra kriterier ute i landet än i t.ex. Storstockholmsområdet. Jag tycker i och för sig att företagen har sitt existensberättigande även om de inte har någon tillväxt. Det gäller även Stockholmsföretag och i ännu högre grad företagen ute i landet. De har rätt att finnas och ta vara på nya idéer, även om de inte vuxit sig väldigt stora och så småningom blir börsföretag. Det skall inte vara kriteriet. Här finns ett speciellt bevakningsområde. Bevakning kan genomföras t.ex. med arbetsinstruktioner och uppföljning.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1989/90:474 om statliga krediter till Marocko och Kina

Anf. 63 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Bertil Måbrink har frågat utrikesministern om regeringen avser att vidta åtgärder för att stoppa krediter till Marocko och Kina.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Beslut om att bevilja u-krediter fattas av beredningen för internationellt tekniskt-ekonomiskt samarbete, BITS. Alla större insatser och projekt i nya länder underställs styrelsens prövning. I styrelsen finns sedan årsskiftet 1988-89 parlamentarisk representation. Beslutsordningen innebär att regeringen som regel inte har någon befattning med enskilda ärenden i BITS verksamhet. Däremot sker samråd med utrikesdepartementet vid större projekt, i samband med insatser i nya länder och om sådana ärenden som har beröring med principiella utrikespolitiska ställningstaganden.

BITS kreditgivning fördelar sig på en relativt vid krets mottagarländer.

BITS har till dags dato beviljat Marocko två u-krediter för utbyggnad av telekommunikationer. Enligt vad jag erfarit finns för närvarande ingen ytterligare begäran om någon ny kredit.

Kina har tillsammans med Indien varit den största mottagaren av u-krediter från BITS. U-krediter har lämnats till Kina för ett 40-tal olika projekt, bl.a. inom pappers- och massaindustrin, miljöskydd och telekommunikation. Efter händelserna i juni förra sommaren avbröts all beredning av nya u-krediter till Kina. Leveranser under avtalade krediter fullföljdes, medan insatser som godkänts av BITS, men inte avtalats före den 4 juni, frystes. Bland dessa ingick krediter för telekommunikationsutbyggnad om sammanlagt 870 milj.kr. med ett gåvoelement på ca 300 milj.kr.

Andra OECD-länder, liksom de multilaterala utvecklingsbankerna, reagerade på liknande sätt. Fortfarande finns en återhållsamhet internationellt med bistånd till Kina. Flera länder har dock fullfört projekt som befann sig i ett sent beredningsstadium i juni 1989. Världsbanken har nyligen godkänt två projekt med humanitär inriktning.

Det svenska beslutet om frysning ligger tills vidare fast. Vi följer utvecklingen i Kina, liksom landets relationer med omvärlden, noga.

Anf. 64 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Låt mig helt kort säga när det gäller Marocko att jag tycker att det är litet av en skandal att vi över huvud taget beviljar krediter, biståndsmedel, till ett land som Marocko, som bevisligen fortfarande förvägrar ett folk, det västahariska folket, dess rätt till nationellt oberoende.

Så går jag över till Kina. Frågan är: Har någonting förändrats där sedan junimassakern förra året? Enligt min uppfattning har det inte gjorts det. Det finns därför ingen anledning att över huvud taget ändra på frysningen av BITS-pengarna, u-krediter som ligger här i Sverige. Såvitt jag förstår är det enda som skett i Kina att man har hävt undantagstillståndet i Beijing. Men i övrigt har man inte gjort någonting åt människornas krav på demokratiska fri- och rättigheter, snarare har situationen skärpts. Det är något märkligt. I Svenska Dagbladet i dag står: "Kina-embargot bröts för att rädda stororder." Den frysning som biståndsministern talar om skall fortsätta att gälla har man tydligen ruckat på genom att man i december har tagit loss 40 milj.kr. Jag vill fråga biståndsministern: Är detta riktigt? Det bekräftas tydligen av departementssekreterare Börje Mattsson på UD att man har gjort på det sättet.

Det skulle betyda att de parlamentariker som sitter med i BITS styrelse har godkänt det hela. Om så är fallet förvånar det mig väldigt mycket. Det måste då vara fråga om de borgerliga partierna, som finns representerade i BITS styrelse, för vpk och miljöpartiet står utanför.

Anf. 65 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! I juni förra året godkände regeringen att Marocko skulle kunna bli föremål för u-kreditgivning. Vi tog då med i bedömningen inte bara det faktum att Marocko är ett fattigt land som mycket väl behöver utveckling – det är viktigt också för demokratin och de mänskliga rättighe-

terna - utan också det faktum att det då hade inletts ett medlingsarbete under FN:s medverkan för att lösa Västra Sahara-konflikten. Det finns alltså, enligt var mening, ingenting som direkt säger att biståndsinsatser inte skulle kunna göras i Marocko.

Vad gäller Kina har vi ett mycket stramt frysningsbeslut, och detta har gällt fullt ut - till skillnad från förhållandena beträffande en del andra länder inom OECD-kretsen. Det här frysningsbeslutet gäller fortfarande.

Det beslut om 40 milj. kr. som BITS fattade i december i år beträffande telekommunikationerna rör ett projekt där man hade ett godkännande redan i april 1989. Anledningen till att styrelsen beslutade att gå vidare med ett finansieringsavtal var att projektet annars de facto hade förfallit. BITS styrelse gjorde alltså bedömningen att man borde undvika ett förfall när det gällde denna order, för avsikten var ju att åstadkomma en frysning - och en frysning innebär att det så småningom kommer ett upptinande.

Anf. 66 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jo, det kan jag förstå. När man kan se tecken på en förändring då det gäller inställningen till de demokratiska fri- och rättigheterna i Kina, skall man naturligtvis inte vidhålla frysningen. Jag menar dock att det ännu så länge inte finns några tecken på att så skulle vara fallet. Därför är det här en signal till makthavarna i Beijing av innebörden: Okej, nu kan vi acceptera er.

Genom att, som skedde i december, ta loss de 40 miljonerna får makthavarna en signal som får dem att tänka: Nu är vi åter salongsfärdiga.

Man får alltså bestämma sig för om man skall ha som princip att de mänskliga fri- och rättigheterna är väldigt viktiga, och då skall man stå fast vid den principen så länge några förändringar inte sker. Man får alltså inte låta kommersiella hänsyn helt plötsligt komma med i bilden därför att Ericsson eventuellt kan gå miste om en stor order. Då reduceras ju detta med de mänskliga rättigheterna till att bli en andrahandsfråga, och så får det väl ändå inte gå till.

Anf. 67 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det beslut som fattades i december vad gäller den mindre ordern om 40 milj. kr. - totalt sett handlar det om en mycket större order - är en teknisk tolkning av frysningsbeslutet. Det innebär inte någon policyförändring, för en sådan har BITS inte rätt att göra. Det har man heller inte gjort. Det är ju en sak som skall göras av regeringen.

Det här projektet hade alltså godkänts redan i april 1989, dvs. före dessa händelser. Därför kunde det hela fullföljas på detta sätt.

Sedan kan man alltid diskutera vid vilken tidpunkt avfrostningen skall påbörjas. Det är rätt naturligt att börja fundera över det när det har gått en tid. Jag är emellertid inte beredd att i dag tala om framtiden, utan ännu så länge begränsar jag mig till att svara på den direkta fråga som Bertil Måbrink har ställt och som rör beslut som faktiskt är fattade.

Anf. 68 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Det som Lena Hjelm-Wallén nu säger överensstämmer inte riktigt med det som står i svaret. Där står det: "Leveranser under avtalade

krediter fullföljdes, medan insatser som godkänts av BITS, men inte avtalats före den 4 juni, frystes. Bland dessa ingick krediter för telekommunikationsutbyggnad – – –.”

Men i Svenska Dagbladet står det i dag att Börje Mattsson, departementssekreterare på UD, bekräftar följande:

”Beslutet togs före juli och var ett defensivt drag för att undvika att någon annan tog ordern.”

Det är ju vad det handlar om. Här kommer alltså helt plötsligt kommersiella hänsyn med i bilden. Säg rent ut vad det är fråga om!

När det handlar om en så stor order som denna – jag tror att det rör sig om 800–900 miljoner – är det klart att man måste ta hänsyn till Ericsson, som ju inte vill gå miste om den här ordern. Det kan jag förstå. Men vi måste ändå, biståndministern och regeringen, stå fast vid principen om de mänskliga rättigheterna. Vi kan inte låta sådana här hänsyn komma med i bilden i en fråga som denna. Inte någonting har ju förändrats till det bättre i Kina när det gäller de mänskliga rättigheterna.

Anf. 69 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Herr talman! Det är alldeles sant. Förhållandena i Kina har ju inte förändrats eller förbättrats såsom vi hade önskat när det gäller den isoleringspolitik som har förts.

Det var inte kommersiella hänsyn som gjorde att BITS fattade sitt beslut beträffande den mindre ordern om 40 miljoner, utan det var insikten om att just kommunikationsområdet är ett bra biståndsområde med tanke på vårt fortsatta samarbete som låg bakom detta. Att då ”bränna” de möjligheterna genom att låta projektet de facto förfalla ansågs mindre lämpligt. Det var alltså biståndshänsyn och inte kommersiella hänsyn som gällde.

Anf. 70 BERTIL MÅBRINK (vpk):

Herr talman! Jag kan inte, biståndministern, acceptera det förda resone-manget. Det är inte acceptabelt. Om man har en princip och känner moral, vidhåller man att de mänskliga fri- och rättigheterna skall garanteras. Om dessa förtrycks någonstans, skall vi reagera – och vi skall reagera, skulle jag vilja säga, stenhårt. I den situationen får sådana här hänsyn inte komma med i bilden. Ja visst, telekommunikationer etc. kan vara viktiga i ett biståndsland. Men det kan också vara så, att det är väldigt viktigt för en förtryckarre-gim att få fortsätta med sitt förtryck.

Jag tycker alltså inte att det finns något försvar när det gäller detta med att rucka på frysningsen och bevilja de 40 miljonerna, som skedde i december förra året.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 71 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Marianne Andersson i Vårgårda har frågat utbildningsministern när regeringen avser att fatta beslut angående specialskolan Vänerskolan i Vänersborg.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Frågan om en lokalmässig samverkan mellan Vänerskolan, som är en statlig specialskola för döva och gravt hörselskadade elever, och grundskolan i Vänersborg har varit föremål för utredning och diskussion under lång tid. Anledningen är att frågor om principer för integration av döva och gravt hörselskadade i allmänna skolväsendet och lokalisering av specialskolans undervisning i västra Sverige aktualiserats i sammanhanget.

Mot bakgrund av de negativa synpunkter som har framförts i första hand av de dövas och hörselskadades riksorganisationer avser jag att inom kort föreslå regeringen att säga nej till en samlokalisering av Vänerskolan och grundskolan i Vänersborg.

Anf. 72 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga. Det är naturligtvis mycket bättre att få ett svar än att behöva leva i ovisshet, som man har fått göra i Vänersborg i tio år. Det är alltså på tiden att vi får ett svar. Men jag måste säga att det här svaret kommer att mötas av väldigt stor besvikelse i Vänersborg. Där har man nämligen trott på det här projektet, som egentligen inte innebär någon fullständig integrering utan endast en sam-användning av vissa utrymmen.

Det finns ett lokalt stöd för projektet. Jag tänker då på olika föräldraorganisationer och på de dövas organisationer i Göteborg. Jag vet att det här är en svår fråga. Jag har således inte kompetens att bedöma vilket beslut som skulle vara absolut bäst. Det finns många delade meningar om detta.

Vad som talar för det här projektet är att det kan ge de hörande elever som går i den aktuella skolan möjlighet att lära sig teckenspråket – en fråga som ju behandlas väldigt ofta i utbildningssammanhang. Då skulle de kunna tala teckenspråket med sina hörselskadade kamrater. Det skulle också kunna underlätta rekryteringen av döv lärare, vilket är ett stort problem inför framtiden.

Jag skulle med anledning av svaret vilja fråga statsrådet vilka kontakter som har tagits med specialskolan Vänerskolan i Vänersborg, med föräldrarna till de barn som nu går i skolan och med dem som kan väntas bli berörda samt med de lokala handikapporganisationerna. Min nästa fråga blir då hur och när regeringen avser att medverka till en lösning av lokalproblemen för specialskolan Vänerskolan i Vänersborg, då de problemen är akuta.

Anf. 73 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! När det gäller vilka kontakter regeringen har tagit med de lokala organisationerna, är det en fråga som har varit aktuell mycket länge, som Marianne Andersson själv säger. Den lokala opinionen, som har fram-

fört synpunkter till regeringskansliet i fråga om vårt ställningstagande, är inte okänd. En annan opinion är riksorganisationerna. Sedan är det kommunen, som har en ambition att snabbt få till stånd ett skolbygge. Vi känner till det där sedan många år tillbaka, och det är nu dags att ge ett besked, precis som Marianne Andersson säger. Nu ger vi det beskedet, och det är förankrat hos delar av opinionen. Jag är på det klara med att alla inte blir nöjda, men det är bättre, som utbildningsutskottet också har sagt, att komma till en punkt där klarhet skapas. Vi kan inte bortse från att det finns olika uppfattningar, och då måste vi våga ta ställning. Det gör jag i detta svar, där jag säger att jag avser att föreslå regeringen att fatta ett beslut. Det behövs nog inte särskilt mycket mer kontakter och ytterligare beredningsarbete. Vad som saknas är ett ställningstagande, och det kommer nu.

Den lokalfråga som Vänerskolan har att hantera är ytterst besvärande. Det är en av de faktorer som har legat till grund för att diskussionen har kommit upp. När regeringen nu säger nej till en samlokalisering av skolorna måste diskussionen om Vänerskolans lokaler återigen tas upp, och det får göras på vanligt sätt.

Anf. 74 MARIANNE ANDERSSON i Vårgårda (c):

Herr talman! Jag hoppas i så fall att frågan tas upp omgående, så att den snabbt får en lösning, eftersom man har väntat i tio år. Statsrådet säger att det är kommunens ambition att snabbt få till stånd ett skolbygge. Ja, det har det varit i tio år, så det är inte särskilt snabbt. Under dessa år har man väntat på ett beslut, och det gör att kommunens situation är mycket besvärande när det gäller skolan i Vänersborg. Jag är naturligtvis medveten om att det egentligen är en annan fråga.

Det viktiga är vad som är bäst för dessa barn, och det är där som den lokala opinionen går emot opinionen inom de centrala organisationerna. Jag är inte så övertygad om att det beslut som kommer att fattas är bäst för barnen. Miljön för dem kommer säkert att vara inspirerande – det är inte helt säkert att de mår bra av att vara skyddade från en hörande miljö under hela sin skoltid.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1989/90:469 om rekryteringen av konsulenter för synskadade elever i Stockholmsområdet

Anf. 75 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Eva Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att säkerställa rekryteringen av konsulenter för synskadade elever i Stockholmsområdet.

Jag vill först nämna att regional verksamhet för pedagogiskt stöd till handikappade elever infördes i sin nuvarande utformning den 1 juli 1984, då landet indelades i fem planeringsregioner. Kommunerna har ansvar för planeringen av de handikappade barnens skolgång utifrån barnens behov. Staten skall däremot erbjuda sådan sakkunskap som det inte går att begära att

de enskilda kommunerna kan skaffa sig där elevunderlaget inte är så stort. Syftet med inrättandet av planeringsregioner är att samordna insatser inom större regioner för att på bästa möjliga sätt utnyttja de resurser, det kunnande m.m. som finns.

Verksamheten är knuten till länskolnämnderna. Vid varje länskolnämnd finns således ett antal tjänster som konsulent för synskadade förskolebarn, synskadade elever, hörselskadade resp. synskadade utvecklingsstörda elever och rörelsehindrade elever. Till länskolnämnden i Stockholms län är således knutna 20 tjänster, varav 5,5 för synskadade förskolebarn och 5 för synskadade elever. Enligt underhandsuppgift är en av tjänsterna vakant, och en innehavare är sjukskriven på halvtid. Olika aktiva åtgärder vidtas för att rekrytera ersättare.

När det sedan gäller att rent generellt säkerställa rekryteringsunderlaget vill jag erinra om att riksdagen vid 1988/89 års riksmöte beslöt, med anledning av förslag i proposition om skolans utveckling och styrning (prop. 1988/89:4), att en påbyggnadslinje, specialpedagogisk påbyggnadsutbildning, skall inrättas den 1 juli i år.

Riksdagen beslöt därför att begränsa antagningen till den nuvarande speciallärarutbildningen för innevarande läsår för att frigöra resurser för ett omfattande förberedelsearbete för den nya utbildningen. Dessa resurser används nu för planerings- och utvecklingsarbete samt för fortbildning och kompetensutveckling av lärarutbildare för den nya utbildningen.

Den nya utbildningen kommer att bidra till att trygga försörjningen av personal med specialkompetens till stöd för integrerade synskadade elever.

Anf. 76 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag vill först tacka Göran Persson för svaret.

Om grundskolan skall kunna leva upp till målsättningen att vara en skola för alla behöver den kunna ge ett rejält och sakunnigt stöd till elever med olika handikapp. Situationen i Stockholms län i dag är sådan att länskolnämndens organisation med konsulter för handikappade elever riskerar att bryta ihop, enligt länskolnämndens egna ord. Många av de 20 tjänsterna är vakanta, och det finns uppenbara risker för att flera personer slutar.

Det är svårt, nästan omöjligt, enligt de rapporter som jag har fått, att rekrytera nya konsulenter. Det synes bero dels på att lönerelationerna till vanliga lärartjänster har förändrats så att de här lönerna nu ligger förhållandevis lågt, dels på att utbildningen av konsulenter under en tid har legat på en för låg nivå.

Det är angeläget att det snabbt vidtas åtgärder för att garantera de syn- och hörselskadade barnen och de rörelsehindrade barnen det stöd som gör att de kan gå kvar i de vanliga skolorna och kan leva ett så normalt liv som möjligt. Risken är annars – det pekar också länskolnämnden på – att de gamla specialskolorna tvingas återuppstå, det vill ingen av oss.

De åtgärder som Göran Persson har redovisat för att på sikt få fram fler utbildade konsulenter är bra, men jag är rädd för att de inte räcker till för att avhjälpa den akuta brist på konsulenter som hotar dessa barns skolgång i Stockholms län.

Därför vill jag fråga om Göran Persson är beredd att snabbt vidta åtgärder,

om det skulle visa sig omöjligt att på annat sätt få personal till de vakanta tjänsterna, för att trygga dessa handikappade elevers skolgång.

Svar på frågor

Anf. 77 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Det är naturligtvis länskolnämndens sak att inom ramen för anvisade anslag bedöma vilka andra åtgärder som skall vidtas. Om det skulle visa sig att regeringsinsatser på ett eller annat sätt skulle väsentligt underlätta situationen, är jag beredd att diskutera detta med länskolnämnden, inte bara i Stockholm utan också i landet i övrigt.

Jag tror inte att det i första hand är fråga om resurser, utan det är fråga om att hitta kompetent personal. Det råder brist på den här typen av människor, som både behärskar den profession som behövs för att stötta integreringen av eleverna och har den kompetens som de måste ha som bakgrund i skolan. Regeringens naturliga långsiktiga insats är då att dimensionera utbildningen på ett sådant sätt att dessa tjänster förses med sökande.

Jag är alltid öppen för samtal med länskolnämnderna, särskilt mot bakgrund av att detta är en mycket angelägen målgrupp. Sedan är det naturligtvis först och främst länskolnämndens sak att försöka lösa problemen inom de ramar man har. Skulle det visa sig att det finns behov av fortsatta samtal ställer jag självfallet upp. Därmed ger jag inte något löfte, men jag säger att jag är öppen för samtal.

Anf. 78 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag är glad över det beskedet, och jag tror att det borgar för att denna verksamhet kan bedrivas på ett sådant sätt att det garanterar de handikappade barnen möjligheter att fortsätta sin skolgång i de vanliga grundskolorna tillsammans med sina kamrater där.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1989/90:471 om studiestödet till studerande vid Forums konstskolor

Anf. 79 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg har frågat utbildningsministern om de studerande vid Forums konstskolor kan räkna med att, liksom studerande vid konsthögskolorna, vara berättigade till studiestöd under hela studietiden, och om han är beredd att medverka till att nödvändig dispens beviljas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Utbildningen vid Forumskolorna i Malmö är en ämneskurs vid Östra Grevie folkhögskola. I likhet med vad som gäller för övriga utbildningar på gymnasial nivå beviljas studiemedel således för sammanlagt högst sex terminer studier. Enligt vad jag har inhämtat under hand ger emellertid studiemedelsnämnden dispens så att de studerande normalt kan få stöd för att genomgå hela utbildningen under förutsättning att de inte har uppburit studiemedel under alltför många terminer före utbildningens påbörjande.

Östra Grevie folkhögskola har inkommit till regeringen med en ansökan

om att Forumskolorna i Malmö i studiemedelshänseende skall jämföras med utbildning på högskolenivå. Därmed skulle studiemedel generellt kunna beviljas för tolv terminers studier. Innan beredningen av detta ärende är avslutad är jag inte beredd att medverka till någon förändring av bestämmelserna.

Anf. 80 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Tack, statsrådet Göran Persson, för svaret, som jag tycker fordrar åtskilligt fler frågor av mig för att klarhet skall skapas.

Jag börjar med det allra viktigaste. Det är det som står sist: "Innan beredningen av detta ärende är avslutad -- --." När kommer den att vara avslutad?

Frågan väcker jag därför att det inte bara är de 60 eleverna som är intresserade av svaret och intresserade av möjligheterna att fullfölja sina konstnärliga studier vid Forumskolorna, utan här gäller det faktiskt hela konstlivet i södra Sverige och i det fallet inte minst skolorna, som självklart är beroende av att ha elever. Jag är medveten om att detta är en helt unik situation. Här är inte platsen att stå och förklara bakgrunden till Forumskolorna, den kommunala andelen och den statliga samt att det i dag är Östra Greve som är huvudman. Men det som ges här är en femårig högre konstnärlig utbildning, fullt jämförlig med konsthögskolornas, även om den på papperet av statsrådet Persson kan kallas för en ämneskurs vid Östra Greve folkhögskola.

Det som jämför eleverna här med eleverna på konsthögskolorna i övrigt är att de ofta har en tvåårig förberedande och grundläggande utbildning, precis som man har innan man kommer in på konsthögskolan i Stockholm eller på Valand. Det ger en sammanlagd studietid av 6-7 år.

I dag finns elever som inte har möjlighet att fullfölja sina studier. Skolan befinner sig i en situation där man måste veta hur det blir. Min viktigaste fråga till Göran Persson är: När kommer regeringen att ha berett detta ärende? Det är unikt, det får inga prejudikat och det är av stor betydelse att elever och skola får klarhet. Detta är min första fråga.

Anf. 81 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! När beslutet skall fattas kan jag inte svara på i dag, för vi väntar på remissynpunkter från UHÄ, skolöverstyrelsen, CSN och folkhögskolekommittén. De har alla fått denna ansökan på remiss. Jag räknar med att de skall använda en viss tid för att bearbeta materialet, sedan får vi tillbaka deras synpunkter och därefter fattar vi beslut. Normalt bör ett sådant ställningstagande kunna göras under våren.

Anf. 82 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Det tycker jag var en glädjande upplysning.

Statsrådet säger: "Enligt vad jag har inhämtat under hand ger emellertid studiemedelsnämnden dispens så att de studerande normalt kan få stöd för att genomgå hela utbildningen ---." Det är inte riktigt så. De som går den här långa utbildningen är i en besvärlig situation. Man hade dispensmöjligheter, ja, tills reformen av studiemedelssystemet kom. Det är de dispensmöjligheterna som har försvunnit. Jag vill fråga Göran Persson om man kan tyda

detta uttalande som en vädjan; Snälla studiemedelsnämnden, bevilja dessa elever dispens tills de har klarat upp problemen!

Svar på frågor

Anf. 83 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Ingrid Sundberg vet lika väl som jag att det inte är särskilt lämpligt att ge direktiv till statliga myndigheter från riksdagens talarstol, särskilt inte av ett statsråd. Där får vi nog passa oss litet.

Det jag har svarat på frågan är att den just nu bereds i regeringskansliet. Därutöver har jag ingen ytterligare kommentar.

Anf. 84 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Då har jag bara en sista fråga: Vad menar statsrådet med "under alltför många terminer före utbildningens påbörjande"? Det rör sig normalt om 2–4 terminer. Är det alltför många terminer? Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Vilket råd ger statsrådet Göran Persson de elever som nu till hösten inte ser några möjligheter att fullfölja sina studier – om statsrådet ger några råd till eleverna förstås?

Anf. 85 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Den sista frågan är av det slaget att den naturligtvis också skall besvaras mot bakgrund av det jag har sagt, att vi just nu bereder frågan i regeringskansliet. Eleverna bör naturligtvis avvakta den beredningen. Allt angivande av i vilken riktning den beredningen skall gå vore naturligtvis att föregripa den. Det inser också Ingrid Sundberg.

Det finns en praxis utvecklad i studiemedelsnämnden som handlar om att man inte vill medverka till att studerande drar på sig alltför höga studieskulder. Det har funnits en sådan tendens. Mot den bakgrunden har man hittat en nivå som innebär att de som har två terminers studiemedelsskulder innan de börjar denna typ av utbildning får signaler om att de inte kan räkna med att få hela utbildningen täckt av studiemedel. Så har praxis varit. Det är vad jag har inhämtat från studiemedelsnämnden i Lund.

Anf. 86 INGRID SUNDBERG (m):

Herr talman! Jag vet att många elever arbetar för att försöka fortsätta dessa studier, som för dem med konstnärlig begåvning är så utomordentligt viktiga. Jag hoppas att de förhoppningar som statsrådet Göran Persson här har uttryckt skall realiseras och att vi skall kunna få ett klart besked, som jag hoppas kommer att bli glädjande för skolan, för konstlivet och inte minst för eleverna.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1989/90:473 om Waldorfskolorna

Anf. 87 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Claes Roxbergh har frågat utbildningsministern hur regeringen avser att lösa den svåra ekonomiska situationen för Waldorfskolorna.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Nuvarande system för statsbidrag till fristående skolor grundas på ett riksdagsbeslut från hösten 1982. Beslutet innebär att regeringen kan förklara en godkänd fristående skola berättigad till statsbidrag. Sedan år 1983 har regeringen förklarat sammanlagt 35 skolor berättigade till statsbidrag.

Bidrag lämnas med ett visst belopp per elev och stadium. Regeringen fastställer för varje redovisningsår vilka belopp som skall gälla. Grunden är därvid den besparing som med säkerhet kan beräknas på statens bidrag till kommunerna för driften av grundskolor. Höjning av beloppen är enligt riksdagens beslut kopplad till utvecklingen av kostnaderna för lärare i grundskolan.

Regeringen kommer i juni månad att fatta beslut om bidragsbeloppen för innevarande läsår. Jag räknar därvid med en väsentlig uppräkning av beloppen.

Inom utbildningsdepartementet sker en översyn av nuvarande statsbidragssystem till det offentliga skolväsendet. I samband därmed behöver även statsbidraget till fristående skolor tas upp.

När det gäller de tre aktuella Waldorfskolorna har från utbildningsdepartementets sida vid direkta kontakter hänvisats till att de akuta ekonomiska problemen i första hand måste lösas i samråd med berörda kommuner.

Anf. 88 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Jag får tacka för svaret.

Det nuvarande systemet innebär faktiskt en långsam strypning och en kvävningssdöd för de här skolorna. I stort sett alla skolorna har stora ekonomiska problem. Det belopp som staten betalar är helt enkelt alltför lågt satt. De beräkningar föreningen har gjort visar att de här 15 Waldorfskolorna skulle ha haft i storleksordningen 50 milj. kr. mer, för att ha fått fullt statsbidrag, alltså ett statsbidrag som motsvarar det som de kommunala skolorna får.

Beräkningen är naturligtvis sådan att den gäller kommunens rörliga kostnader och den vinst kommunen gör i och med att den rörliga kostnaden minskar då man blir av med en elev.

Frågan är: Hur i hela fridens namn skall man kunna driva en skola på denna basis? De skolor som det gäller har hittills drivits på det sättet att lärarna har fått i stort sett halva den lön som man får i skolväsendet i övrigt. En genomsnittlig lärare i en Waldorfskola har 7 000 kr. per månad i lön. Man kan inte erbjuda eleverna skollunch – det räcker pengarna inte till för.

Jag vill fråga statsrådet: Är det meningen att vi skall ha några fristående skolor med Waldorfpedagogik i vårt land? Vill vi ha det, måste vi göra något åt den ekonomiska situationen.

Jag tycker vidare att det är litet oförskämt mot kommunerna att begära att dessa skall inskrida för att rädda skolorna när dessas situation i första hand beror på att staten har betalat för litet pengar. Också kommunerna har betalat för litet pengar, men den allvarliga bristen föreligger framför allt på den statliga sidan.

Anf. 89 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Låt mig ta upp det sista först.

Det finns en betydande differens kommuner emellan i vad gäller stödet till fristående skolor. Några av de Waldorfskolor som har bekymmer har mycket låga kommunala stöd. Det är alltså inte så enkelt som Claes Roxbergh vill göra gällande, att det är brister endast i det statliga bidraget som här på något sätt skulle vara orsaken till dessa skolors bekymmer.

Det finns också från några kommuner i direkt kontakt med åtminstone några av de Waldorfskolor som har haft problem erbjudanden till dessa att de skall få ingå i det kommunala skolväsendet och där få exakt samma stöd som övriga grundskolor i kommunen har, dock med rättighet att bibehålla sin pedagogiska särart och sin övriga karaktär.

Det har alltså inte saknats offensiva, kreativa och konstruktiva resonemang mellan Waldorfskolorna och kommunerna ute i landet. Mot den bakgrunden tycker jag att man skall nyansera sin kritik.

Jag har vidare i mitt svar sagt att vi avser att se över statsbidraget i samband med att vi går igenom statsbidraget till skolväsendet i övrigt. Detta beslut är i sin tur fotat på det riksdagsbeslut som vi fattade när vi i vintras genomförde kommunaliseringen av lärartjänsterna. Jag tror att Roxbergh kan erinra sig den diskussionen.

Det sker ärligen en uppräknig av veckotimpriset, och den uppräknigen kommer att ske nu precis som vanligt vid halvårsskiftet. I år blir det en kraftigare uppräknig, eftersom också de här lärarna naturligtvis skall få del av den uppräknig som har skett till följd av de lönehöjningar som lärarna har fått i skolväsendet i övrigt. På grund av den konstruktion som gäller avspeglar sig ju dessa höjningar i veckotimpriset.

Jag kan också erinra mig att det var en ganska bred majoritet som i Sveriges riksdag 1982 lade fast principerna för det gällande statsbidragssystemet.

Anf. 90 CLAES ROXBERGH (mp):

Herr talman! Förutom att bidraget naturligtvis skall räknas upp måste också principen för hur man räknar ut bidraget ändras.

Jag vill också säga att erbjudandet till Waldorfskolor att gå in i kommunens verksamhet är förenat med problem. I Göteborg har man på ett ställe försökt i åtta år att få till stånd en sådan verksamhet, men den har ännu inte kommit i gång ordentligt.

Jag har suttit med i kommunallagskommittén, och enligt den finns det inte någon möjlighet att inrätta brukarorgan. Det betyder att styrelsen för skolan inte kommer att ha formell beslutsrätt. Den möjligheten finns inte i kommunallagen och kommer inte heller att finnas i den nya kommunallagen, om inte vår reservation går igenom.

Jag vill till sist peka på att det i Norrköping är ett direkt katastrofläge. Där kan man efter påsk inte ens betala löner till lärarna. Också för skolorna i Örebro, Göteborg och Umeå blir det direkt ekonomisk katastrof under våren, om ingenting görs.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 1989/90:94

27 mars 1990

Föredrogs och hänvisades

Propositionerna

1989/90:78 till konstitutionsutskottet

1989/90:113 till socialutskottet

1989/90:119 till justitieukskottet

Motion

1989/90:U14 till utrikesutskottet

22 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter

Skatteutskottets betänkande 1989/90:SkU25

Trafikutskottets betänkanden 1989/90:TU18 och TU19

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

1989/90:116 Ägande i banker och andra kreditinstitut m.m.

Trafikutskottets betänkanden

1989/90:TU17 Köp av persontrafik på järnväg

1989/90:TU20 Statens telenämnd

1989/90:TU21 Trafiksäkerhet

Bostadsutskottets betänkanden

1989/90:BoU13 Vissa anslag till bostadsförsörjningen

1989/90:BoU14 Anslag till allmänna samlingslokaler

24 § Meddelande om interpellation

Meddelades att följande interpellation framställdes

den 27 mars

1989/90:153 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till finansministern om internationella kasinon i Sverige:

I hela Europa är kasinoverksamheten, baserad på gemensamma regler, ett alltmer etablerat faktum. Internationella kasinoregler och tillåtande av spelautomater gäller överallt, utom i Sverige, Albanien och Rumänien. Med tanke på utvecklingen i sistnämnda land kan det befaras att det även där sker

en förändring i en europeisk riktning, varvid vi framstår som alltmer isolerade. Tillsammans med Albanien!

Även Island och Irland saknar internationella kasinon, men tillåter där-
emot automatspel och är inte med i ovan nämnda puritanska församling.

Med tanke på den moral eller, rättare sagt, brist på moral, som innebär
att vi accepterar det statligt arrangerade spelet borde internationella kasinon
tillåtas i Sverige. Myndiga personer och inte staten borde få avgöra om de
vill spela på Triss, V65, stryktips, penninglotter och kasinon enligt interna-
tionella regler och t.o.m. – hemska tanke – "enarmade banditer".

Är statsrådet, med tanke på att kasinon enligt internationella regler allt-
mer etableras i hela Europa, beredd medverka till att så blir fallet även i
Sverige?

25 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 27 mars

1989/90:484 av *Lars Leijonborg* (fp) till statsministern om elevers och föräld-
rars rätt att välja skola:

Skolminister Göran Persson har enligt pressuppgifter tagit avstånd från ett
ställningstagande i propositionen om skolans utveckling och styrning
(1989/90:4) från juni 1988. Det gäller en vidgad rätt för elever och föräldrar
att välja skola. Regeringens förslag godkändes av riksdagen. Endast vpk
motsatte sig att valfriheten vidgades. Det statsråd som lade fram propositionen
sitter alltså i regeringen och är Göran Perssons departementschef. Till
stöd för sitt ställningstagande åberopar Göran Persson den socialdemokra-
tiska s.k. 90-talsgruppen, vars förslag ännu inte har behandlats av partikon-
gressen. Det är därför angeläget att statsministern besvarar följande fråga:

Vilken är den samlade regeringens ståndpunkt i fråga om elevers och för-
äldrars rätt att välja skola?

26 § Kammaren åtskildes kl 16.34.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 27 mars

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Ledighet	1
4 § Svar på fråga 1989/90:468 om personalsituationen vid polismyndig- heten i Uppsala	1
Civilminister Bengt K Å Johansson Barbro Andersson (s)	
5 § Svar på fråga 1989/90:387 om vägsträckan Rösa–Söderhall.	3
Kommunikationsminister Georg Andersson Alf Wennerfors (m)	
6 § Svar på fråga 1989/90:432 om åtgärder för att hindra nedläggningar av järnvägar	4
Kommunikationsminister Georg Andersson Jan Hyttring (c)	
7 § Svar på frågorna 1989/90:433 och 437 om järnvägssträckan Deje–Hagfors	6
Kommunikationsminister Georg Andersson Jan Hyttring (c) Björn Samuelson (vpk)	
8 § Svar på frågorna 1989/90:438 och 441 om upprustning av Blekinge kustbana.	9
Kommunikationsminister Georg Andersson Karl-Gösta Svenson (m) Viola Claesson (vpk)	
9 § Svar på fråga 1989/90:440 om det nya teoretiska körkortsprovet .	14
Kommunikationsminister Georg Andersson Isa Halvarsson (fp)	
10 § Svar på fråga 1989/90:444 om privatägda riksvägar	15
Kommunikationsminister Georg Andersson Viola Claesson (vpk)	
11 § Svar på fråga 1989/90:445 om Sveriges ekonomiska satsningar på vissa forskningsprojekt om vägtransporter	16
Kommunikationsminister Georg Andersson Viola Claesson (vpk)	
12 § Svar på fråga 1989/90:446 om betydelsen för trafiksäkerheten m.m. av det internationella forskningssamarbetet om vägtrans- porter	18
Kommunikationsminister Georg Andersson Viola Claesson (vpk)	
13 § Svar på fråga 1989/90:476 om reglerna om beviljande av visum .	20
Statsrådet Maj-Lis Lööv Åsa Domeij (mp)	

14 § Svar på fråga 1989/90:481 om möjligheten att ansöka om asyl . . .	22
Statsrådet Maj-Lis Lööw Ragnhild Pohanka (mp)	
15 § Svar på frågorna 1989/90:475 och 483 om de regionala utvecklingsfonderna	24
Industriminister Rune Molin Krister Skånberg (mp)	
16 § Svar på fråga 1989/90:474 om statliga krediter till Marocko och Kina	27
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén Bertil Måbrink (vpk)	
17 § Svar på fråga 1989/90:431 om Vänerskolan i Vänersborg	31
Statsrådet Göran Persson Marianne Andersson i Vårgårda (c)	
18 § Svar på fråga 1989/90:469 om rekryteringen av konsulenter för synskadade elever i Stockholmsområdet	32
Statsrådet Göran Persson Eva Johansson (s)	
19 § Svar på fråga 1989/90:471 om studiestödet till studerande vid Forums konstskolor	34
Statsrådet Göran Persson Ingrid Sundberg (m)	
20 § Svar på fråga 1989/90:473 om Waldorfskolorna	36
Statsrådet Göran Persson Claes Roxbergh (mp)	
21 § Hänvisning av ärenden till utskott	39
22 § Förnyad bordläggning	39
23 § Bordläggning	39
24 § Meddelande om interpellation 1989/90:153 av Sten Andersson i Malmö (m) om internationella kasinon i Sverige	39
25 § Meddelande om fråga 1989/90:484 av Lars Leijonborg (fp) om elevers och föräldrars rätt att välja skola	40